

ספר גדר עולם

בו יבואר ענין הגדר שגדרה התורה לבנות ישראל נשואות להיות
שערותיהן מכוסות. ונהגו איזה נשים כהיום קלות ראש בענין הזה
בפרט. ובפרצת גדר הצניעות בכלל. וכל זה גורם לכמה תקלות
גדולות. והכל הוא מצד מיעוט הידיעה שבני עמנו אינם יודעים שזה
עון גדול. על כן באנו כהיום להראות לפני הכפר את גודל העון והעונש
שיש עבור זה. וגודל השכר שיש להנזהרים בזה אולי עיז יתוקן קצת
פרצת הגדר. ונוכה לגדור פרצת ירושלים במהרה בימינו אמן.

גם מצורף בסוף הספר לקטים אחדים מהלכות נדה הנחוצים מאוד לידע אותם.
ובעור הבונה בשמים מעלותיו ואגורו על ארץ יסרה הנני מעתיק ומבאר באר
היטב כל הדברים הנ"ל כל"א כדי לעורר לבות נשי ישראל להזהרן ולהפרישן
מהקלות כאלו שעליהן נזהרנו בתוה"ק ובדברי הו"ל ובפוסקים ראשונים ואחרונים.

ומה ראיתי על ככה ומי הביאני עד הלום, אומר אני לא זכותי גרמה לכל זה כ"א
זכות חכמי הדור, היא ניהו הרב הגאון האמיתי סה"ר מרדכי זצ"ל, הוא בצדקתו
צוני ועוררני לכל זה זכותו יעמוד נצח, נאום הצעיר יצחק בן יוסף ז"ל.

אוג בכדי אלע זאלין פאר שטיין דיא הייליגע אונ זיסע רייד וויא אפ צו
קערין זיך פון שלעכטין וועג [ממדת הפריצות] אונ צו גיוואגען זיך למדת
הצניעות. האפיין מיר עם מעתיק גיווען אויף עבריידייטש.

אונ אויך איז דא פאראן דיא גייטיגע דינים פון הלכות נדה ונאם מ"א
דארף זיין זייער וויסען.

ווארשא

שנת והיה מחניך קרוש ולא יראה כך ערוה דבר וגו' [דברים כ"ג]

ГЕДЕВЪ ОЛАНЪ

Правоучительныя наставленія
соч. М. КАГАНА (изъ Вильны)

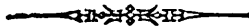
ВАРШАВА

הן הביא לפני כבוד הרב מכריי גיי מפני איזה עליוס להרופה מספר גדר עולם
 הנעשה להועלת המון בני וראיתי כי שמו נאה לו כי בלקחו ומושרו הטוב הוא
 גודר פרטתו של עולם אשר בעוה"ר רבה המכשלה בעתים הללו פיי בני נשי שמשכו
 ידיהן מן הלניעות ואחזו בדרך הפריעות, וכבר עברו ושנו בזה עד שיש שנעשה להם
 הדבר כהיחר גמור ולא יעלו כלל על לבן גודל האיפור והפרצה בדת הישראל הנלמח
 מזה, כן יש עוד בסוף הספר כמה וכמה הלכות מה' נדה הנחויים ודרושים לדעת
 לכל איש ואשה וכן הן מגופי ההלכות הנמסרים להיש ואשה וכולים בקיפור נמרץ
 וכעתיקס בלבון אשכנזית המדובר בינינו למען יבינו אנשים ונשים וטף, והחרי רואי
 כי דבר טוב וגדול עשה הרב המחבר בכפרו גדר עולם וחקן חקנה משום לנועות
 ומשום פרעות ועיכ אמינא לפעלא טבא יישר חילו ויחי ה' עמו לבצע אשר עס לבנו
 לזכות הרבים חכות הרבים יחי תלוי בו לכיות דברי מוסרו נשמעין ומחקבלין על
 הלב ומכראוי לכל איש ישראל שימלא ספר הזה בחוך ביהו ויחי המיד נגד עיניו
 ונגד עיני בני ביתו למען להאחו בדרך הלניעות ובזכות זה יגדור ה' פרעותיהן של
 ישראל ובספר נשים לדקיות מכה לביאת כנאל בב"א.

המדבר לכבוד ההורה הבאעה"ח יום ג' ד' טרחשון תר"ן לפ"ק ווארשא.

שמואל זנוויל קלעפפיש מי"צ דפה ק"ק הגיל.

לוח המפתח

- פרק ראשון יבואר בו גודל האיסור לאשכ לילך בפרוע ראש לשוק .
- פרק שני יבואר בו דין דשער באשכ ערוכ ואסור לומר שום דבר קיושכ נגדכ .
- פרק שלישי בו יבואר כמה וכמה איסורין היא מכנסת לעלמכ ע"י מוכגכ סרע כזכ וכמכ חלטרך לנסוף לסכול עבור זכ .
- פרק רביעי בו יבואר פיהוי כי"ר פיש בענין זכ .
- פרק חמישי בו יבואר עוד פיהוי כי"ר פיש בענין זכ .
- פרק ששי בו יבואר גודל החיוב לכבעל להוכיח לאשתו כזכ .
- פרק שביעי בו יבואר גודל מדה הכניעות ושכרכ עבור זכ בעוכ"ז ובעוכ"ב ולכיפך חיז ככולכת כדרכי כפריעות .
- פרק שמיני בו יבואר מלות חינוך אב לבנים כמכ ענינים נחולים כמגעיס לדעת כחורכ .
- עוד יבואר בסוף ככפר כמה וכמכ דינים מהלכות נדכ כנחולים מאד למעשכ .

הקדמה

הנה כאשר נתבונן ברברי חז"ל נמצא שמדת הצניעות היא מדה גדולה מאד וזוכה עבור זה להוליד בנים ה"ח כראמרין בנמרא (יוסא דף ס"ז) תנו רבנן שבעה בנים היו לה וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה הכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להן מימי לא ראו קרונת ביתי קלעי שערי, ולהיפך מדת החציפות גורמת להוליד בנים עוי פנים ח"ו. ובעו"ה נתפרץ כהיום מדת הצניעות מאד וכיוהר בענין גילוי שער ראש האשה הנשואה שנעשה כהפקר לאיזה נשים שהילכות בפרהסיא לעיני הכל בשערותיהן המגולות — וגם על גילוי זרועותיהן אינן מספידות — ומה יוצאים עוד כמה לקלולים גדולים לכמה מאות ואלפים ברכות ושאר דברי קדושה שנאמרות בבתי ישראל בכל יום ואי אפשר ליותר שלא יהא נגד האשה וכבר אחז"ל (ברכות כ"ד) דמפח באשה במקום שצריך להיות מכוסה הוא בכלל ערה, וכן שער באשה ערוה ואסור לאמר שום דברי קדושה נגדה. והנה ידוע שכל הברכות או שארי דברי תורה בוסן שהם נאמרים כהוגן הם סביאים ברכה וקדושה לישראל כמו שכתוב בכל המקום אשר

הנה. וְעַן אִי קִיר זָאָרִין גִּישׁ פֶּאָר שְׁמִיין אִין דִּיא כִּיד פֶּן אִנְזֶעקע תְּקָמִים וְכִרְוִים
קִבְרָקָה נִיפִינען מִיר אִז דִּיא מְדָה פֶּן עֲנִיעוֹת פֶּן אִיין אִשָּׁה אִין וַיִּשְׁר אֶתְרִיכֶע מְדָה אִין
וַיִּא אִין וְזָקָה צִי לִיב דָּעם צִי הָאָבִין קִינְדֶער גְּרוֹיִסע פֶּלְקִינִי תְּקָמִים אַזוי וַיִּיא מִיר הָאָבִין
גִּינְדֶערִינִט אִין דִּיא גִּבְרָא יוֹסָא דִּף ס"ז. מִעֵן הָאִט גִּיפֶרנִט בִּיִיא דְעֵר אִשָּׁה וַאִס מִעֵן הָאִט
אִיר גִּירֶפֶען קִמְחִית. וְאִירֶס הָאִט דִּיה הִשִּׁית גִּיפֶענְמִשִּׁט אִז דִּי זָאָקִט הָאָבִין אַנְע דִּיִינֶע
וּן כְּהִנִּים גְּרוֹדִים הָאִט וַיִּיא גִּיעֲנִיפֶעֶרֶם פֶּן דְעֵר צִיִּט אָהֵן וַאִס אִיהָ הָאָב גִּיבֶרִינֶען
פֶּאָר שְׁטאַנְד אִז בִּיִיא אִיין אִשָּׁה מָאָר וַיִּיה גִּיט צִירִים וַעֲזֵן דִּי הָאָר פֶּן קִאָפּ הָאָבִין גִּישׁ
גִּיעֲנֶען דִּי בִּאֲלִטִין פֶּן הוּוּ גִינְעֶע הָאָר פֶּן קִאָפּ. אִין פֶּאָר קֶעֶט דִּי כְּדָה פֶּן מַעֲזוֹת אִיר
גִּירֶם צִי קִינְדֶער עַזוּ קְנִים חִדוּ אִין גִּעֲזֵט בַּעֲהֵד זַעֲנֶען דִּיא וַעֲלֵט פֶּהֲלִין גְּדֵר דִּי כְּדָה פֶּן
צִנִּיעוֹת אִין נָאָה מֶעֶר אִין דָּעם אָרֶם פֶּן גִּיין מִיט דִּיא אָפּ גִּיעֲקֶטֶע הָאָר פֶּן דָּעם קִאָפּ
פֶּן דִּי וַיִּיבֶער וַאִירֶס עֵם אִין בִּיִיא וַיִּיא נָאָר גִּינְזֶארִין דִּיא וַאִה דְהַפֶּךְ צִי גִיין עֲנֶדֶקֶטֶט דִּיא
הָאָר פֶּאָר אֶלְעֶטֶן אִין וַיִּיא שְׁעֶטֶן וַיִּיה נִיִּשֵׁט אִין פֶּן דָּעם גִּיט אִירֶם נָאָה וַיִּי פִּיט
שְׁגִירִיכְהֶנֶג גְּרוֹיִסע צִי וַיִּשְׁלִי הַתְּרֶעֶרֶם אִין מִזִּנְעֶנְקֶער גְּרָכִית אִין אַנְדֶערֶע הִירִינֶע הִיד
וַאִס וַיִּיא וַעֲרִין גִּינְזֶאָט אִין יִדִישֶׁע הִיעֶער אַקֶע סָאָג אִין עֵם אִין אִים כְּעִנְלִיה צִי הִישִׁן וַיִּיה
אִז דָּאָם וַאִל גִּישׁ וַיִּין אַנְגֶּעֶן דְעֵר אִשָּׁה אִין אַזוּיא גֶעֶרִיט אִין דִּי הִילִינֶע גִּמְרָא גְּרָכִית
דִּף כִּד אִז אַפֶּטֶח פֶּן אִיין אִשָּׁה אִירֶם עֵם בִּאָרֶף וַיִּין צִי גִינְדֶעֶט אִין דָּאָם אִין קָלֵל פֶּן עֲהֵד
אִין אַזוּי דִּי הָאָר פֶּן אִיין אִשָּׁה וַעֲרֶם אִירֶם אִין גִּינְדִישֶׁע עֲרֵה אִין מִעֵן פֶּאָר גִּישׁ זָאָגִין גִּיין
שִׁים הִירִינֶע וַעֲרֶשֶׁר אַנְטֶקֶעֶנִין אִיד אִין דָּאָם אִין וַיִּסְעֶנְלִיה אִז אַקֶע גְּרָכִית אִירֶע אַנְדֶערֶע
וַעֲרֶשֶׁר פֶּן דְעֵר הַתְּרֵה בְּקִרְוִשָׁה אִין דְעֵר בִּיִּט אִין וַיִּיא וַעֲרִין גִּינְזֶאָט וַיִּיא גִּיעֲשֶׁרִיט צִי וַיִּין
גִּינְעֶנֶען וַיִּיא גִּינְטֶשֶׁן אִין הִירִינֶע צִי וַיִּשְׁרָאָל דִּי הִילִינֶע פֶּאָלֵג אִין אַזוּיא זָאָט אִין
דְעֵר פֶּטֶק (שְׁכִיחֵת כ) בְּכָל הַבָּקָם אֶשֶׁר אֶתְרִי אֶת שְׁמִי אָבֹא אֶלְהָ וְגִבְרָתִיהָ דְעֵר מִיִּשִׁשׁ דְעֵר
פֶּן

הקדמה

אזכיר את שמי אביא אליך וברכתך [ופסוק זה בפשוטו קאי על כל דברי תורה ועל כל המקומות, ולאו דוקא בזמן המקדש וכרמב"ם בברכות דף ו' ע"א בגמרא ע"ש] וגם הם שמירה לישראל מכל צרה ופגע כמו שכתוב כי ה' אלהיך מההלך בקרב מחנך להצילך גו' והיה מחנך קדוש וגו', אבל בזמן שהם נאסרות נגד ערוה ח"ו כבר כתיב ולא יראה בך ערות דבר ושב מאתריך. נמצא כל ענינים כאלו גורמים לישראל להיות גהונים בהסתר פנים ח"ו. וגם איתא בזה"ק פרשת נשא שדבר זה גורם לשרות סמרא אתרא בביהא וגורם מסכנותא לביהא. על כן נרב לבי בעז"ה לאסוף את כל מאמרי חז"ל השייכים לענין זה ולהראות לפני הכל את גורל העון והעונש שיש בוה ונידל המעלה להאשה הצנועה ברכיה שע"ו היא זוכה לבנים יראי השם וחשובים שברור. אולי על ידי זה יראו ויקחו מוסר ויתוקן קצת הפרצה הגדולה הזאת ובזכות זה נזכה לראות בבני ירושלים גדריה ועניניה בכ"א:

פון איז אין יעדער אַרט וואס איך קען מאַכען דער באַנען מיין נאַכען דאָס הייַנט פֿען
 אין די גיינע ערשער וועסטער דער מאַנע נאַטס נאַכען נאַט ביה איך וועל קומען צו דיר
 און איך וועל דיר פֿענשטשין און דאָס איז פֿאַר פֿאַר ישראָל אַהויטונג פֿון אַקע צרות און אזוי
 לערניג און די תורה הקדושה פי ה' אַלְהֵיךָ יִתְחַלֵּץ בְּקִרְבְּךָ בְּהִצִּיגָה וְזָמַת אִיִּבְיָה
 לַפְּנֵי וְתָהָה בְּחִגְךָ קְרוֹשׁ דָּאָס איז דער שייַטש קען גיין נאַט גייט זיך צו וויקען גיינע
 ערשטער וואו די ריהקס דערום זאך ניין בייני רוקענדע, ערשטער הייליג איז דאָס גירעט אז עס
 איז גיינע ערשטער אָפֿער אין דער צייט אז וויא ווערין גינאָנט דו אַנְבִּיקְעִין דיא זאכן וואָס
 ווערין אָהן גיריפֿען ערוֹה נאַט נאַט ביה וְלֹא יִרְאֶה בָּךְ עֲרֹת דְבָר וְשֵׁב בְּאַתְרֵיךָ דער שייַטש
 דער פון איז אז ער זאך גיט זעהן אין דיר אַשְׁעֲנֵדְרִיבֵּע זאך וואָרום ער וועט זיך וויקען קערין
 אַנְטֵטער דיר דער פון קענען סיר זיך אַרױס געכען צו אַנְעֲקֵע זאכן איז גורם צו די יודען צו
 ניין גינעבין איין דִּבְהֵר פֿנים דאָס גיינט פֿען אז חזו נאַט פֿרוֹה דאָ געהאקט דם פֿנים. און
 אין זוהיק פֿרשט נטל גיפֿינען סיר אז דיא אַף פון דיא דיא אז עס איז ענדעקט איז גורם
 אז דיא סטרא אַרְבָּא רוקעט אין שטוב בייא דעם סענזשין און אַקְעֲקִיט איז דאָרטן און
 דוּח דערום אז סיר האָבן גינען אז אין וויפֿי ערשטער עס גיפֿינט זיך דער אַיסר דער פון
 וויקן סיר פֿונד זיין פֿאַר בית ישראָל און סיר דאָבן איך גינדיפֿען אַלע רייר פון אונגעקע
 הייליגע רִבְּבִים וואָס גינעט צו דעם ענין און צו ניין פֿאַר אַקְעֲען וויא גרויס עס איז דיא
 גבֿיה און דער שטראָף פון דעם. און פֿאַר קערט וויא גרויס איז דער זַבֿר פון די אַיִשָּׁה וואָס
 זיא איז פֿרום אין דער זאך אז וויא וועט זוכה זיין דוּח דעם צו קינדער וואָס וויא וועלן זיין
 גיריפֿע אַדִּיקים און חשובים פון דעם דוד פֿירדיקט אז ווי וועלן זעהן וועלן זיי זיך געקען
 אַכּוּסר וועט פֿאַר ריבט ווערין אַפֿיסיל דער גרויסער פֿרוֹה און צוא ליב דעם זכור וועלן
 סיר זוכה זיין צו זעהן אין דעם פֿגן בית הבקֿול וירושלם וויא עס וועט פֿאַר ריבט ווערין
 אַקֵּע אַרום צאמונג פֿרוֹה בְּבִינֵי זָבִי:

גדר עולם

הנה מבוואר בדברי חו"ל גודל האיסור של האשה שיוצאה בשוק וראשה פרוע שאמרו ע"ו שהוא איסור מדאורייתא, ואפילו היתה מכוסה שערותיה במקצת אבל לא כדון (כגון שיש קלטה על ראשה וכדלקמן) נ"כ יש איסור ויכול לגרשה עבור זה בלי כתיבה, ובעו"ה נעשה הדבר הזה כהפקר בעיני הרבה נשים ואנשים, וגם על גילוי ורועותיהן אינן מקפידות, לכן אמרתי להעתיק לפני כל מנמ"א ופוסקים את גודל האיסור שיש בזה וגם כמה לקולים אחרים שיוצאים ממילא ע"ו אולי יראו ויקחו מוסר:

פרק ראשון

יבואר בו גודל האיסור מדינא לאשה לילך בפריעת ראש לשוק

דאשון לכל דבר זה הוא משנה מפורשת (כתובות דף ע"ב) ואלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית וקחשוב שם במשנה דברים שעוברת בזה על דת משה (היינו מה שהוא מן התורה) כגון שמאכילתו איזה איסור או שהיא משמשתו כשהיא נדה וכה"ג ואיזה עוברת על דת יהודית (היינו מה שהנהיגו מעולם האומה הישראלית וקבלו על עצמן ליהוד בזה משום צניעות ודבר זה וכיוצא בזה הוא בכלל מה שאמר הכתוב אל המוש הורה אמך) יוצאה בשוק וראשה פרוע ומסיק שם בנמ"א ראיירי המשנה אפילו במלכשת גלתה על ראשה (הוא כלי שלובשין במדינה בכל על ראשן ויש בהן הלל מלמעלה ונותנין שם הנשים הכלי מויה שלהן) אפי"ה אסור

הנה. אזוי וויא עם איז באשיידט אין דיא הייר פון אונזערע הייליגע תבכים דל אז עם איז וייער גרויס דער איסור פון דער אשה וואס זיא גייט ארויס אין גאס אונ איבע האר איז אפ גידעקט דהיינו אהן איין הייביג אדער אהן איין פארשלייגע. אוף דעם האבן נתאגט אונזערע תבכים אז דאס איז איין איסור פון דער הורה הקדושה אונ גאה קער נוען אפילו אז דיא האר איז גיווען אגיסיק צוא גידעקט אפער גיט וויא דער דין איז. איז אוף דא איין איסור אונ דער באן קען איר געבן דער פאר גמ און כתרבה נאר יעצט בעוהד איז גיווארן דיא זאך אזוי וויא דפקר אין דיא אויען פון פיר באנען אונ ווייבער אונ גאה קער אויף די אפ דעקונג פו די אעטקס זענן זיין אויף גילטט סקפיר האב אהן גאה זיין באקעכונט צו פאר פייטשין פאר אקעסין די גייד פון די גמרא הקדושה אונ פון דיא פוסקים וויא גרויס דער איסור וואס דא איז אונ וויא פון דעם גייען ארויס אנדערע שטרוביכהנג סמיקא פיקלייכט אז סען נועט זעהן נועלן זיך ארויס געסין אמסר יעדערע באזונדער:

אין דעם פרק-נועט באשייט נערין דער גרויסער איסור
על פי דין צו גיין אין באדק סיס דיא אויף גידעקטע נאר:

ראשון קרר דקר פריער וויא ארין איז די זאך אסלנה אין דיא נכרא (ברצפות דף ע"ב) די דאזיגע מייבער גייען ארום פון די באנען אהן כתרבה דיא וואס איז עובר אויף דער הורה הקדושה דהיינו זיא גיט איהם עסן אזעלכע זאכן וואס סען סאר גילטט עסן אדער זיא איז מיט איהם בלשעת זיא איז איין גדה אדער זיא גייט אריהם אין סארק סיס אויף גידעקטע דאר אונ אפילו אז דיא האר איז אגיסיק צוא גידעקט נאר גיטט וויא דער דין איז אויף

(*) דהיינו ששערותיה מגולות בלי כיסוי מה נכסי המס אשר לחמנו ונכסיהם נקרנו נ"כ נזכרות מזה מלך הלנישית, כידוע.

גדר עולם

כיון דאינה לובשת מלמעלה רריד כדרך הנשים דאם היו שערותיה מנולות סמם עוברות בזה על דת משה דהא יש בזה איסור מדאורייתא מדכתיב באשה סימה ופרע את ראש האשה והנא דבי ר' ישמעאל סכאן אודהר לכוונת ישראל שלא הצאנה בפריעת ראש דהיינו מדכתב קרא שהיה הכהן כסיר המספתה מעל שערות ראשה כרי לנוולה לעיני הכל סכלל דשארי בנות ישראל נוהרות לילך באופן זה, והעתיק דבר זה הרב אלפס ודרא"ש בהלכותיו, וכן כתב הרמב"ם (בפכ"ד מהלכות אישות) וז"ל מי שזנתה התת בעלה אין לה כתובה לא עיקר ולא תוספת ולא המונה בלבד אלא אף העוברת על דת משה או על דת יהודית, ואלו הן הדברים שאם עשתה אחת מהן עברה על דת משה יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי או שנודרת או שנשבעה ואינה מקיימת או ששטשה מפתה והיא נדה או שאינה קוצה לה חלתה או שהאכילה את בעלה דברים אסורים עי"ש עוד, ואלו הן הדברים שאם עשתה אחת מהן עברה על דת יהודית יוצאה לשוק או למכוי מפולש וראשה פרוע ואין לה רריד כדרך הנשים אע"פ ששערה מכוסה במספתת או שהיתה משחקת עם בחורים ועי"ש עוד דברים (כ"ז לקמתי מלשינו סמם בקצרה) וכן כתב במור אבן העזר סימן קט"ו וכן בשו"ע אבן העזר סימן קט"ו ס"ד העתיק לשון הרמב"ם הנ"ל להלכה, וכן כל הפוסקים ראשונים ואחרונים כולם העתיקו דבר זה לרינא דאם האשה יוצאת לשוק ושערותיה מנולין היא עוברת בזה על איסור דאורייתא:

פרק שני

בו יבואר דין דשער באישה ערוה ואסור לומר שום דבר קדושה נגדה.

דע עוד דמלבד איסור פרוע ראש יש עוד ענין אחר שמחמת זה צריכה להיות שיערה מכוסה אפילו בביתה באיזה כיסוי או בפאה נכריה (הוא מה שקרין פארוק) דאל"ה אסור אפילו לבעלה לומר שום דבר קדושה נגדה, דהשער הוא ככלל ערוה כמו שאמרו חז"ל (בברכות כ"ד) שער באשה ערוה שנאמר וכו' עי"ש וכן פסק האלפס והרמב"ם ודרא"ש והמור והשו"ע וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים. וזה לשון השו"ע אורח חיים בסיון ע"ה ס"ב שער של אשה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדו אפילו אשתו ואפילו

אין עבירה. און דער הייליגער אלפס און דער רמב"ם און דער מור און דער שו"ע און דער שו"ת און דער אסור דער פון איז גייער גוים ער גן בארף גען זיך גייער היטן:

אין דעם פרק נעמט פאלייט נוערין אז קען טאר גישט זאגן קיין זאם
הייליגען טארט זאנגקענין דיא איה גינדקעטע דאר פון איין אשה:

דע זאקסט נויטען נאך זאך אז היזן דיא עבירה קאם אריבן איז גישמאעטן איז דא נאך זאך נאם סכבת דעם בארף זיא זיך היטען אז דיא אידע זאל זיין צו גינדעקטן אפירד אין שטוב מיט איין פארשטייקע אדער מיט איין פארוק ווארום אז גישט טאר אפירד דער מאן גישט זאגן. קיין זאם הייזיקען נארט זאנגקענין איד ווארום דיא דאר איז אין גלל פון ערוה נדיא אונטענע הייזיקע דאקס זאך אין דיא גקרא (ברכות) זאך פאשה ערוה דער פייטש דער פון איז. די דאר פון איין אשה קאם איז אפ גינדעקטן איז אין גלל פון ערוה. את אוי פסקת דער הייזיקער אלפס און דער רמב"ם און דער רא"ש זאך דער מור און דער שו"ת און דער און אלע פוסקים דאם גלייבן. את צויה זאך גישט דער שו"ת און דער אורח חיים די דאר פון איין אשה וואס דער שטיקער פון ינדעטע מעקסער עם זאך זיך זא גינדעקטן (דרייטן די וואס קאם גינדעקטן איין סאן אדער גישט פון צמידיל) טאר קען גישט זאגן קיין

אם נתגלה רק קצה כהן [ס כתב בספר שלחן שלמה והוא ספוס, ומה שכתוב בס"ע לשערוה על גבי שרגילין ללאח מחוץ ללמחן מותר לקרות כנגדן, כתב בתשובת חכם סופר סימן ל"ו דהיינו שמלבד כונע שעל ראשה יש לה למת והוא כנגד המלמס השער שלא ילא לחוץ ולוחו מעט שלי אפשר ללמס ויולא מהלמס ע"ו מקיל הש"ע, ועיין מה שכתבנו לקמן ס"ח כ"ס האה"ק]. ואפילו אם דרך אשה זו וחברותיה באותו מקום לילך בגילוי שערות בשוק בדרך הפרוצות אסור לקרות כנגדה וכמו אם היו זרועותיה ושוקה מנולין דאסור בכל גונא לקרות כנגדן וכמו שכתב בספר תפארת שמואל ואלוהו רבא והיי אדם [נהמטעם בזה כיון שצריכות לכסות השערות מצד הדין ויש בזה איסור תורה וכנ"ל בפרק ראשון וגם כל בנות ישראל המחזיקות בדת כשהן גזרות בזה מימות אבותינו מעולם ועד עתה בכלל ערוה היא ואסור לקרות כנגדן ולא בא השו"ע רק למעט בתולות שדרבן לילך בפריעת ראש]:

פרק שלישי

בו יבואר כמה וכמה איסורין היא מכנסת לעצמה עיי מנהגה הרע הזה. וכמה הצמריך לבסוף לסבול עונשים עבור זה.

הנה ירוע היא מה שהובא בדברי חכמינו ז"ל החילוק הגדול שיש בין העושה איוה איסור פ"א מפני שנתגבר עליו היצר ובין מי שהופקר אצלו האיסור לגמרי ורבינו יונה בשערי תשובה (פרק) האריך בזה הרבה וכתב שזה האיש שהופקר אצלו איוה עון לגמרי עם פושעים נמנה וגדול עונו מנשוא והוא נקרא בפי חכמינו ז"ל בשביל זה בשם מומר לדבר אחר עבור זה שפורק מעל עצמו עול מצוה אחת ממצות ה' וע"זוכינא

שום יודישען ווארט אנטקעגן אפילו אנטקעגן ויין אייגיגע ווי פ. און אפילו אז עם האם ויה אפ גייעקט אפטייל דער פון. און אפילו אז עם אין דער שטייגער אין דער שטאט אז אקע ווייגער גייען מיט אייגיגע דאר אפ גייעקט אין גאס פון דעקט וועגן פאר טען אויף גישט. און דער זעלבנער דין איז אויב דער שטייגער פון דער שטאט איז אז עם זאלין גיין אקע נשים מיט הויקע אריקס פון דעקט וועגן פאר טען גישט זאגין. קיין יודישען ווארט אנטקעגן. און דער מעם פון דיא אלע זאבין איז ווארם אונזער הייליגע הנה וועקט גיט גיפיטען איבער אשקכטיין כנגד פון דער וועקט. גם דיארף טען וויסען אז אנטקעגן אב גייעקטע אריקס און אנטקעגן די דיארף אדער בריקט אפ גייעקטע אפילו פון איין אייגיגע מאכטער טאר טען גישט זאגין. קיין שום יודישען ווארט גיט פגענצן און גישט דיאנענען און גישט דערנען אג גישט קיין פריה פאקין:

אין דעם פּרָק נעמט פּאָשׂיט ווערין ווער פּיך איכרין וואָס די אַשׂה פּרעננט
 צו זיך ציינן דורך איר קעקטען פּירונג און וואָס פּיך שטייגער וועט זיא נאָה
 דעם פּאָקטען דורך דעם :

הנה עם אקט בנויטם וואם עם וועקט גיבבאבא אין די בייד פון די הייליגע הקמים דר דעם גרויסען אונזער טייל וואם גם אין דא צווישען דעם וואם מוט וועקע עבירה אין פאר ווייל דער יעד דבע האט זיך אף איהם גישטארקט און צא וויסען דעם וואם בייא איהם אין וינארין אין גבירה גאר הפקר און דער בגיני יונה דכ אין זעני השוכה דער לענגערט שר ויער פיר אין דעם און ער שרייבט אז ווען דער מענטש וואם בייא איהם איז הפקר וועקע עבירה אויף שטענדיג וועקט ער גייעקט מיט די פושעים וואם דאם איז דער העכטער סאָרט וינדיגע און זיין עבירה איז ויער גרויס צא פאר געגין ווייל ער נעקט

גדר עולם

נפא בניהנם, על כן יתבונן האדם ככל זה בעוודו בחייו וילך ברכי השי"ת וינצל
מכל צרה :

פרק רביעי

בו יבואר פירתי היצר שיש בענין זה.

ואל יטעה אותה היצר שתנצל מן הדין מפני שהיתה צריכה להתקשט עצמה לעיני
בעלה שלא התננה עליו כי באמת זוהי טעות דוהו שייך רק בכיחה לבר ולא
בשוק ועוד דגם בכיחה היה לה עצה לילך באיזה כיסוי נאה או בפאה נכרית (פארוק)
על ראשה ולא לנלות שערותיה. והנה כאשר נתכונן נמצא ששתי סיבות נורמות לזה
העון לכוא, אחד מפני העצלות שבהעצלת למרוח בכל יום ללבוש איזה כיסוי על שיערה
ועוד מפני פירתי היצר שכסיתה ליפות את עצמה לפני בני אדם ולהתקשט בשערותיה
ועל שהיהן היא עתידה ליהן דין וחשבון, ובאמת כמה צריך האדם לירא ולפחד כשהכונן
בעניניו שלכסוף כשיעלה למעלה לפני ככא כבודו יהברך ליהן דין וחשבון ויראה את
הדר כבוד אלהינו איך שיש לו כמה אלפים רכבות כחות של מלאכי השרת שעומדים
תמיד לפני כבודו יהברך וכמאמר הכתוב אלף אלפים ישמשונה ורכוא רבוון קדמוהי
יקומן וכולם זעים והלים מפניו ועושים באימה רצון קונם כשיראה האדם כ"ו איך לא
יבוש או מעצמו אשר כשביל איזה עצלות או כשביל איזה הנאה קלה בעוה"ז ליפות
את עצמו לפני בני אדם ולהתקשט לפניהם אשר המה ג"כ נושי עפר כמותו עבר כמה

זא ער זאי זינ זפ גיהיט פון דעם אונ ער וועט פונות זי יצוד ווערין פון זקע צוות זאן פיר :

אין דעם פֿרָק ווערש באשײַנדעט דיא איבער היידונג פון זיך דע וואס דא איז :

ואל יטעה דער יצהר זאל זיט נאריין דיא אשׁה צו זיא וועט יצוד ווערין פון דין זייער
זיא האט זיך גיבארפט אויס ציין פאר דעם מאן צו זיא זאל זיט פאראם ווערין אויף איהם ווארום
אין אמת איז דאס אמתות, איינס איז אז דאס קען דאך זיין פער זיט וויא אין שטוב זאבער
זיט זיין אין זאם אפ גידעקט די האר אונ אפילו אין שטוב קען זיא אויף צו דעקן די האר מיט
זיין צויעק אקער מיט אפארוק אונ זיט זיין ענדעקט די האר, והנה אז ווען סיר זאלן דאס
באקערין גיפונען טיר אז עס איז דא זאכין וואס זענן איר גורם צו מאהן דיא גביכה, דאס
ערשטי זאך איז בחבת פולקייט וואס זי פויקט זיך דען עס איז זייא איר אפירטה אלע מאג אהן
מאהן עפעס גבדי עס זאל זיין צו גידעקט די האר, אונ דאס אנדערע איז זייער דער יצהר
דעם איר אהן צו זיא זאל זיך מיט דעם באשײַנען פאר אקער גלייכענעם מיט אקער האר אונ אויף
די גיידע זאכין איז זיא אהן גיבהיים צו געבין דין אונ חשבון ווארום אין אמת וויא פיר דארף
אפענטש טרא האפן אונ זאקען זיך אז ער וועט באקערין זייענע פירונג דען צום סוף
וועט דאך יעדער קענטשט דארפן אויף זיין אין דער הייד פאר דעם פסא חכבוד פון ית"ש
אפ צו געבין דין אונ חשבון אונ ער וועט זען די גלייכהייט אונ דעם פבור פון זאם ביה
אז עס איז דא וויפיל מוזענד אונ צעהן מוזענטער פרות פון בלאגיי השקת וואס זייא שפייטן
שפייטנדיג פאר דעם פבור פון זאם ביה ית"ש אזוי וויא אין פסיק שפייט מוזענט מאהל
מוזענט באדינען איהם אונ צעהן פאר צעהן מוזינד שפיעלן זיך פאר איהם אונ זאקע ציפיערין
פאר איהם אונ אז דער קענטשט וועט דאס אלץ זעהן וויא וועט ער זיך זיט שפיען אז צו
ליב זיין פולקייט אקער צו ליב וועקע דנאה אנרינגע וואס ער מוט אוף דער וועקט צו
באשײַנען זיך אונ אויס צו צירען זיך פאר קענטשין וואס זייא זענען שפייטער ערד אזוי וויא

פעמים על רצונו של המלך ה' והברך אשר הוא אלהי כל הצבאות האלו ובפרט כשישאלוהו ייאמרו לו מפה מרוחה איך לא יראה למרוד בכוראך עסוד ברין והכר מעשיך [כי כל אחד ספעולותיו שעשה בעוה"ז כולם באוה ועומדות לפניו בעת הדין להעיד עליו כמו שאמרו חו"ל] ואם אין אתה יכול להשיב מי יכול להשיב עבורך כמה יבוסה או כלמה פניו, והנה התנא אמר הסתכל בשלשה דברים וכו' ולאן אתה הולך למקום עפר וכו' ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וכו' מה שאמר הכל בלשון נוכח אתה הולך אתה עתיד ולא אמר בלשון נסתר יסתכל האדם בשלשה דברים מאין בא ולאן ילך ולפני מי הוא עתיד ליתן דין וכו' כי באמת אנו רואין בחוש שכל אדם יודע בכיורו כשהוא הולך ללוות המת או לבית האבל שהאדם עתיד למה ואעפ"כ אין פועל זה בנפשו פעולה רבה ולפעמים אינו פועל כלל והכל מטעם שהוא מצויר רק שפלוני מה אבל התנא הורה לנו שהעיקר שהאדם יצייר בנפשו המיד את מצבו העתידו שיוולד ממנו שהוא הוא אשר יעשה לבסוף רמה והולעה והוא הוא אשר יצטרך ליתן דין וחשבון לפני מלך העולמים אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד ולזה אמר אתה הולך אתה עתיד וכשיתבונן האדם כל זה בעודו בחייו בוודאי שהשם יתברך ייטיב לו בזה ובכא :

עד איו האט ער עובר גינעזין וויא פיל סאָהל אוף דעם גרין פון דעם סוף סלבי סאָלכיס
הקב"ה ית' וואס ער איו דער גאט פון די זעק דערשאפט אונ גפרט אז מען נועט אים פרענין
די סוף סרוקה וויא האקטו זיך גיט גיפאקט צו וויקער שפעניגע אין ביין באשעפער שטעל
זיך צום דין אונ דער קען דיגע בעשנים די שלעכטע ווארם איטייכעס ווערן וואס ער האט
גיטאָהן אויף דער נועלט קוכען ארע אונ שטעגין זיך פאר איהם בלשעת ברין גרות זאגן אוף
איהם אזוי וויא עס שטייט אין מדרש אונ אין דער גמרא אונ דו אליין וועסט אוף דעם גישט
דאבין קיין ענפערד ווער וועט קענען ענפערין פון בייגעט וועגן וויא פיל שאגד וועט צו
רעקן דעם פנים פון דעם בענטשין. אונ אזויא לערינט אונ דער פגא אין פהקי אבות
קוק זיך איין אין דבין זאבין וועכטו גישט קוכען צו איין עבירה די זאקט וויסען פון וואנעט
דו קוססט אונ וויא דו גייסט אונ פאר וועקע דו בארפסט געבין דין אונ חשבון ווארם זאגט
דער פגא מיט דעם לשון נוכח אזוי וויא דער בענטש שטייט אנטקעגן אונ פאר וואס זאגט
ער גיט מיט דעם לשון פון נסתר אזוי וויא דער בענטש איו גישט דא דער ביי ווארם אין אמת
זעהן מיר אז געדער מענכט ווייסט קראר אז ער גייט באקייטן אפ אדער אין אגית האבל
בארף ער דאך בארעכענין אז ער נועט אויך שטארבין בארף דאך אין איהם מאבין אנרויסען
איון דרוק בלשעת ער זעהט דאס ווארם אזוי שטייט ודחי ומן אל לבו אונ פון דעסט וועגן
וויקט דאס אין איהם גישט קיין גרויסע וויקעניג אונ אפילו צאקייגע וויקעניג אויך גישט
וואס איו די סבה דער פון נויל ער בארעכניט ארץ אז גענער איו גישטארבין אונ אויף זיך
דער פאנט ער גישט דארום מעלט אונ אפ דער פגא אז דער עיקר איו אז דער בענטש
זאך זיך אפ סארין בייא זיך אז ער אליון וועט גיטאָהן ווערין רקה והתקעה אונ ער אליון וועט
בארפן געבין דין וחשבון פאר דעם קרף די זאקט וואס ער פאר שראגט גיט קיין פנים את
ער געכט גיט קיין אונפערד קופנג בארם זאגט ער ארץ מיט דעם לשון נוכח דיא אליון גיט
אָהן גיבהייט צו זיי וויא דוא זעכט וויא יענעס ווערט גיטאָהן. אונ אז דער בענטש וועט
דאס גיט בארעכערין דיא גאנצע צייט פון זיין געבין וועט ער גענוים הלוכה סאָהן וועט איהם
גוט זיין אויף דער נועלט אונ אויף גענער וועלט אביד :

גדר עולם פרק המישי

בו יבואר עוד פיתוי היצר שי'ש בענין זה.

גם אל יפתה היצר לאמר הלא לא יהודה אני בעיר ברבר זה כמו שיהיה שם עם שאר
בנות ישראל נשי העיר היוצאות פרועות ראש לשוק כן יהיה עמדי. אמשול לך משל
למה הרבר דומה לאחד שנהפס ונחבש בבית האסורים על איוו עלילה וימר לו שם ויהי לו
שם יום לשנה ויבואו אליו אחיו וביה אביו לנחמו ויספרו לו כי זה מקרוב אירע דבר
כזה במדינה אחרת לאדם אחר פלוני אלמוני וגם הוא נחבש באופן קשה כזה מסס, ויען
ויאמר להם הכזה נחום הוא אלי, אבל הוא אלי, אלו הייתם מספרים לי שלבסוף
ניצול אותו פלוני מזה העונש אפשר שהייתם מפינים לי דאגותי במקצת עי"ו או עכ"פ
אם הייתם מספרים לי שפלוני אלמוני נהפס ג"כ על ענין זה והיום או מחר יהיה ג"כ
נחבש עמי בחדרי אפשר שזה היה ג"כ קצת נחום אלי כאשר אראה שאינני יחיד
בדבר הזה אבל עתה שהוא נחבש במדינה אחרת מה יוסיף לי שפחה מזה אם מכים
ותובשים עוד אדם, וכן נמי ככה בענינינו מסש מה שפחה יגיע לו לאדם אם עוד אדם
עובר עכירה וגם הוא נחבש באופן קשה כזה בכקום אחר הלא מקום הגיהנם ידוע
הוא שהוא גדול מאד, שכל העולם הוא אחד מכמה אלפים כגיהנם כמו שאמרו חו"ל
בפסחים דף צ"ד ע"א עי"ש ויש בידו להפוס לטאות ולא לפים אנשים אשר כל אחד

אין דעם פֶּרֶק וועט באַשייט ווערין נאָך איין ענגן
פון דיא איַפּער היידונג פון דעם גַּעַר רַבֵּע :

הנה. דער יצהר נאל ריר דאס אויף גישט אהן היידין וניארום זאך איף זיין פרוקער
פאר אַקעקען דען עם איז דא אין שטאט צו זיך ווייבער נאם וויא גייגן מיט אייגענע האר
אז וויא עם וועט זיין מיט אַקעקען צוויא וועט זיין מיט סיר. ווער איף ריר גלייבין צוא
נאם דיא זאך איז גלייף איינעם האם מען אהן גינטען אונ מען האם איהם גישמיט אין
גלייבין אונ מען האם איהם אריין גינעצט אן שוידרע ווייל מען האם אויף איהם גיבאכט אין
פלפול אונ דארטלין איז איהם ויער ביטער גינעצין אז בייא איהם איז גינעצין פאר רעכניט
אז טאג ויצעו פאר א נאדר ווייל גר ויצט אן גיידרע וואו דיא רעכטע כוונדנע ויצען. וענען
גיבוקען צו איהם ויצע ברירער אונ זיין פאטערס הויז גיידר צו שרייבן איהם אונ זיא דער
ציידין איהם אז גיט לאנג האם זיך גיט אפן מיט אַנענטשין אין יענער לאנד נאם דו קענקט
איהם אז איהם האם מען אויף גינעצט אין שוידרע גישמיט אין גייטען אויז וויא ריר האם
גיטראפן האם ער וויא גינעטערט אונ האם אויז גינאגט צוא וויא איז דאס דען איין
פרייטונג פון אייך פאר כיר דאס איז נאך מער שווערדיג פאר כיר ווען צו אידר וואלט סיד
דער ציידין אז וענער איז ניצול גינאדין צום סוף וואלט אידר כיר אפיקעל גיבירייסט אויף
מינע שווערדיגייט דודך דעם אפער עכ"פ ווען צו אידר ווייט כיר דער ציילין אז יענער וועט
מיט כיר צו זאכען ויצען אין איין חדר וועט כיר זיין פרייזיקער וואלט איה זיך אויף פרייטען
אפיקיט אפער יעצט אז ער איז אין יענע לאנד אונ איה פון דא וואס קען דאס כיר צו געפין
א טרחה אז עם איז דא נאך איינער אין גיין גלייבין וואס מען וועט איהם איה שראגין אונ
שטידין אין גלייבין צווי וויא כיר. אויף דעם ועקדיגען אפן איז דיא ענינים וואס פאר
אפרייד קען זיך דער פנעטש געטין ווען צו נאך אפנעטש טוט איין עבירה אונ ער וועט
אויף באשטראפט ווערין אין גיהנם אויז וויא זיין גלייבין אין איין אנדער ארט דען דאס
ווייכט מען דאך צו דער ארם פון גיהנם איז ויער גרויס אז דיא גאנצע וועקט איז איין וויא
פיכ מויענר חלק פון גיהנם צווי וויא די רבטנו זל זאגין אונ אין כסכת פּתחים אונ דער

גדר עולם

יהיה רחוק מחבירו כמה מאות פרסאות ולא יראה ולא ישמע מחבירו כלל וביותר שאש של גיהנם איננו כמו אש שלנו שהוא מאיר אלא שהוא אש של חשך (דהיינו שאין בו רק כח השורש ולא כח המאיר כלל) וכדאיתא במדרש שהחשך שהיה בתחלת בריאת העולם נשאר בגיהנם א"כ אין כל אחד רואה את חבירו ולא שומע ממנו כלל אלא כל אחד בוכה וצווקע אוי ואבוי במקומו, כמה גדול הוא עונש הגיהנם שאמרו חז"ל שכמה מיני אש יש בגיהנם יש בה גחלים כהרים ויש בה גחלים כנבעות ויש בה גחלים כים המלח ויש בה כאכנים גדולות ויש בה נהרות של זפת ושל גפרית מושכין ורותחין, וכשנזכר דין ח"ו על הרשע לירד לגיהנם הוא מוריד דמעות כ"כ עד שנעשה מזה כמו מעין וכמו שאמרו חכמינו ז"ל על הפסוק עוברי בעסק הכבא מעין ישותוהו כי הגיהנם נקרא עסק הכבא, וראה כי אפילו אדונינו דוד המלך ע"ה כשהיה נזכר מענין גיהנם היה מודעווע מאד וכמו שאמר הכתוב סמר מפהרך בשרי ומשפטיך יראתי וידוע דפחד הוא סרבו על הגיהנם, ויבואר הכתוב עפ"י מה שכתב הגר"א ז"ל במשלי דכל זמן שהנפש איננה מטהרה מעונש הגיהנם סובל גם בשר האדם והוא החומר יסורים בקבר וזהו כונת הכתוב סמר מפהרך בשרי היינו ע"י הפחד והוא הגיהנם גם הבשר מקבל יסורים כמו אם היו תוקעין אותו במסמרים, ומשפטיך יראתי היינו הנפש מתייראת מן המשפט אשר היא נותנת לפני כסא כבודו יתברך. המקום יוכנו

גיהנם איז איין אָרט וואס דאָרטן קענען זיין מויוונגטער מענטשן און יעדעקער איז נייט פון זיין סָבָר וויא פיר הענדעט מייד און איינער זעהט נישט און הערט נישט פון זיין חבר . און נאך קער ווען דער פייער פון גיהנם איז גיט אזויא וויא אונזעקע פייער וואס עס זייקט זייטקט אזוייער פון פינסקטער ווארום ער האט אין זיך קער גיט וויא אכס צו ברענען אפער גיטט צוא זייקטן און אזויא ויא עס שטייט אין כךדש אז דיא פינסקטעניש וואס עס איז גיוועזן אין אן הייב פון באשאפן די וועלט איז גיבליבען אין גיהנם . אז יא אזויא פאר שטייט קען אז איינער זעהט נישט דעם אנדערין נאר יעדעקער שטייט אויף זיין אָרט אוי און ווייא גישידיגען וויא גרויס איז דער שטראף פון גיהנם וויא עס זאגן אונז דיא חז"ל אז עס איז דא וויא פיל ערזיי פייער עס איז דא קוילן פייער וואס וויא זענען גרויס וויא פערג און וויא די העכסטע פערג און וויא דער ים הסלח און וויא די גרעכטע שטיינער היינט גיפנט זיך טייכן פון פייער טייכן פון שוועפיל זיען זיך וזינע . און אז עס ווערט גנוב דער דין דיו אויף דעם גושע צו גיבערן אין גיהנם מאכט ער גיבערן אזוי פיר מערערן גיו עס ווערט דער פון אזוי וויא אקונאל און אזוי זאגן אונז דיא חכמינו ד"ל אויף דעם פסוק עוברי בעסק הכבא מעין ישותוהו דער פשט איז דער פון די וואס פארן איפער די טיפיעס פון גיווין מאכען ווי דארטען אקונאל פון מערערן דען דער גיהנם ווערט גירופען עסק הכבא . און אז מען זאל נט בארעקענין קען קען זעהן אז דוד הסקה עדה ווען אז ער האט זיך אויף זייער גיפארקט און גיצאפעט אזוי וויא סיר גיפנען אין ווינע הייד סמר מפהרה בשרי ומשפטיך יראתי און דאס איז באוואקט אז דער ווארט פחד מיניט מען דאס גיהנם און דאס גיפנט מען די גייד פון פסוק אין דיא הייליגע ווערטער פון דעם ווינער גאון אין משלי אז דיא צייט וואס דער גוש איז נישט ביין פון דעם עושל גיהנם איז דער קערפער וואס ער ווערט אהן גיראן גישר ביים ער יכונים אין גביר איז דאס די גוונה פון פסק סמר מפהרה בשרי דורך דעם פחד פון גיהנם איז דער קערפער געמט צו יסמרים צווי וויא מען ווארט איהם דורך שטעכין מיט משוועקים און פאר ביין כשפט האב איה מורא דאס איז די גושמה וואס זיא בארן געבן דין און השבון פאר דעם קנה מלכי המלכים הקב"ה . גאט ביה זאל אונז מנה זיין אז סיר זאלן השובה מאהן צו איהם באמט און ער זאל זיין אין אונזער הילף אז

גדר עולם

להיות מהשנים אליו באמת ויהיה הוא עמנו בעזרתנו ולא נירא רע וכמו שאמר הכהן
גם כי אלך בניה צלמות לא אידא רע כי אתה עמדי :

פרק ששי

בו יבואר גודל החיוב שהבעל להוכיח לאשתו בזה.

הנה ידוע שהוכחה היא מ"ע דאורייתא כמו דכתיב הוכח תוכיח אה עמיתך ולא תשא
עליו חטא ואמרו חז"ל כל מי שיש לו למחות כאנשי ביתו ואינו מוחה נתפס
בעון אנשי ביתו, א"כ לפי זה כמה גודל החיוב על הבעל למחותה בעון זה ולהעריך
לפניה את גודל האיסור שיש בהולכת בשק פרועה ראש או בנילוי זרועותיה לבני אדם
וגם שהיא מקלקלת בזה שאיננה מתנהגת כדרכי הצניעות להבנים הגולדים לו מסנה
ובמו שנכתב לקמן בפרק ז' ואפילו אם הולכת פרועת ראש רק בכיתה לבד ולא בשוק
עכ"פ היא מקלקלת בזה לכל דבר קדושה שהוא אומר בעודו בחייו דהיינו כפי הרגל
כל איש ואיש בביתו להתפלל ולברך המוציא וברכת המזון וכל הברכות ולקרות בתורה
וקשה מאד ליזהר כשאשתו הולכת בכיתה פרועת ראש שלא לאמר שום דברי קדושה
גנדה, ואל יחשוב האדם בנפשו לאמר כבר אמרתי לה פעמים ושלוש ואיננה שומעת
לי ומה לי לרברב עוד בענין זה, יתבונן האדם בעצמו האם היה מתנהג כן כשהיה רואה
שאשתו מקלקלת כל עסקיו שהוא עושה בוודאי היה צועק מר עליה לאמר מה העשי

סיר זאקין נישט טראָ האַבין פֿאַר שְׂעָעֶקְמֶיךָ און אזוי וויא אין פֿאַסן שְׂפֵיט וְעַם אִיךָ וְעַד
גֵּינן אין דָּעם טאַקאָ וְעַם דָּאס איז דָּער שְׂפֵן פֿון טוֹט האַב אִיךָ נִישַׁט טֹאָא פֿאַר שְׂעָעֶקְמֶיךָ
וְעַרְוֹם דוואַ בִּינִים מיט סִיר זָקֵן כִּיר :

אין דָּעם פֿאַק וְעַם בְּאַשִׁיט וְעַרְוִין וויא גֵּרִים איז דָּער חֵיב
אזיך דָּעם מֵאן אז עַר זאָר שְׂטֵרֶאפֿין זײַן ווייב און עַר זאָר אִיךָ
וְעַבִּין צו פֿאַר שְׂפֵיטן מיט צְפִשֶׁל וויא דָּא וְעַם גֵּרִים וְעַרְוִין :

הנה, דאס איז וויסענדיק אז ווען איינער זעהט אין ענינה פון דעם אנדערן איז אפצוזא
עצה פון דיא הייליגע הורא אז קען זאל איהם זאגן אז קען טאר דאס גישט פאקן דען אזויא
שפייט איז פֿאסן הוכח הוכיח את עבדך דאס ביינשט מען אז מען זאָר דאס איהם ערנדיק
אז מען טאר דאס גישט פאקן און אונזעקע חכמינו דל זאגן אגו אז דער וואס קען ווערן
אין דיא מענדישן פון זיינע דיוז בייט און ער ווערט וויא גיט וועט ער אהן גינדיקען ווערן אז
ער זאָר גישטראפט ווערן פאר דעם, היינט אז עס איז אזוי באַרף וויסען זעהער פאן וויא
גרויס עס איז דער חיוב איהם און ער זאל ווערן זיין ווייב אז ויא זאָר גיט גיין וויא זיא
פריצות מיט איבער האר פון קאפ אהער וויא אנדערע פריצות היינט דיא אַרבעט ענדעקט
דען אז ויא איז גישט גיהיט אין דעם פירונג פון צניעות קאפּען פון איר ארויס גישט קיין
פירובע קינדער חרדיה אזוי וויא ווייטער וועט שפייט אין פֿאַק, און אפילו אז ויא גייט אַפּ
גינדעקט דיא האר מער גישט זאָר אין שטוב און גישט אין זאָס פון דעסט וועגן איז זיא
כאמאק אַלע הייליגע רייד וואס ער רעט אין שטוב היינט דיא הפירות וואס קען מער גישט
זיין וויא אין שטוב און הכווציא און פֿענדישן און קריאת שבע און נאך צענדעק פֿאכות
און לערנען אין שטוב און דאס שווער אז קען זאָר זיין גיהיט אז מען זאָר גישט זאָרן דיא
הייליגע רייד קעגן איהר, און ער זאָר בייא זוף גישט רעכענען אה קאב שוין איהר גינדיק
וויא פיל באַהר און עס העקפט גישט היינט וואס איז דיא פֿענדיק פון דיא איפֿערדיגע רייד
באָרף דער פֿענדיק בייא זוף פֿאַרעכענען ווען אז ער זאָרן זען אז ויא פֿירט איהם אפֿער

לכד שאין את מסייעת לי עוד הקלקלי כל מחיתי כמה נחיה אני וכל אנשי ביתי האם נמות מפני שמוחך והיה מתחכם בכל מיני עצה להעריך לפניה את גודל שמוחה פעם בלשון רכה ופעם בלשון קשה עד שהיתה מהבוננת בעצמה להסיר אולתה מעליה . כן בענייני צריך תמיד להוכיחה בענין זה ולהעריך לפניה את גודל הקלקולים היוצאים מזה שיהיה עי"ז מר באחרית גם לה גם לו שימצא עי"ז כמה מאות ואלפים תפלות וברכות שהיו שלא כהוגן עד שעי"ז תתרצה היא בעצמה לילך בכימוי (איזה בנגד או פארוק) על שערה. ואמשול לך משל למה הדבר דומה, לסוחר אחד גדול שהיה דר בעיר מלוכה ומסחרו היה באבנים טובות ומרגליות ואשתו היתה נושאת ונוהגת בתוך העסק הזה, והבעל היה דרכו ליסע תמיד למדינות רחוקות לקנותם ולשלחם פה לבית מסחרו. ויהי היום ויבואו שרי מלוכה לבית הסוחר הזה ויאמרו להאשה שמענו על בעלך כי הוא סוחר גדול והוא מבין באבנים טובות ומרגליות ועתה הגיע זמן לכתור את מלכנו בכתר

די גישעפמיין דורך דעם וואס ער זאגט איהר אונ ויא פאנגט איהם גישט ראן וועט ער צוא איהר זאגן גינג וואס איה קאב גישט פון דיר. קיין הילף אין גישעפט מאכטשן מיר נאך ערנער וויא וועלן מיר קעפן מיט אינגערע קינדער צו קען זי דוא גיבט פאר נארט זאגן מיר אונעק גיין פון דער וועלט אהן צייט אונ ווען זיא הערט גישט צו. קליגט ער זיך וויא ער זאך איהר איבער היידן אז זיא זאך גישט זיך פאר נארט אפט קאהל מיט גוטע. רייד אונ אויב עס העלפט גיט מיט גוטע רייד אזי רעכט זיך צו קריגען מיט איהר ביז זיא כח אונעק ווארפן איהר פירונג אז זיא זאך דאס ווייטער גישט פארהן. אונ אזויא אזי איהר אונער עגן וואס מיר היידן וועגן דעם בארף דער פאן מיט איהר שטענדיג היידן אונ געבין איהר צו פאר שטיין וויא גרויס עס איז די שטרובונג וואס עס קומט ארויס פון דעם, אונ דיא צייט וואס וועט קומען נאך דעם קען זיין זייער שטענדיג דען השיות ווארט ביז דער צייט וואס דער מענטש זאך זיך אהין פאקלערן זיינע מעשים געיס וואס ער האט גיטאדן אונ ער זאך תשובה מאהן אויף וויא רעכנט איהם נאט ביה זיינע שונדיגע עבירות פאר כצות אונ ווען אז דער מעניש גייט דו אין דיא שטענדיגע וועג אונ ער פאקלענעט זיך גישט תשובה צוא פארהן קומט אויף איהם אזוי איין צייט וואס מען נעמט בייא איהם השבון אויף די גרויסע עבירות אונ דער נאך וויבט מען אויף צו שטראפן איהם אפילו אויף דיא עבירות וואס ער אהין מוט גישט נאר אז ער האט גיקענט דאס פאר היטין אונ ער האט דאס גישט פאר היט אז עס זאך דאס גיט ארויס קומען נעמט ער דעם נעקניגען פסק אזוי וויא ער אהין ווארט דאס גיטאדן ווארום דער אמת איז ווען אז די אשה גייט אין דיא האר אז עס זעהט זיך ארויס ווערט מען דאך גכשל דורך איהר אונ וויא פיר מויענדיג ברכות אונ תפילות ווערט גיזאגט גישט וויא גיהעריג איז דורך איהר אונ אז מען זאך איר געבין צוא פאר שטיין וויא גרויס איז דיא עבירה דער פון וועט זיא אהין ברצה ווערן אז זיא זאך זיין ווייטער אפ גיהיט צו גיין צוא גידעקט דיא קאפ, אונ מיר וועלן דאס דורך ריידן מיט אמשל צו וואס דאס איז גיגליכן. עס האט זיך גיפאקירט איינער האט גיוואהנט אין אשטאט וואס נארט גריינט מען דעם מנה אונ דער מענטש האט גיבאנדלט מיט טייערע אבנים טובות אונ דיבאנטין אונ דעם גישעפט האט גיפירט זיין ווייב אונ ער אהין איז גיוועזן שטענדיג גישט אין דער היים דען זיין שטייגער איז גיוועזן אז ער פקענט צונעק פארין אין ווייטע לענדער אויף קויפן אונ אפ שיקען אהיים אין הויז פון זיין גישעפט ויהי תיחם עס זענען גיבאנטן די שרים פון דער מלוכה אין הויז פון דעם סוחר אונ וויא האפן גיזאגט צו דיא ווייב פון סוחר מיר האפן גיהערט אז זיין פאן איז אגרויסער פאלשענדיקער אויף דיבאנטמאך עכ אזויא וויא געזט איז דיא צייט אז מיר בארפן קרייגן איינער קעניג אין די קיין פון ברכות זענען מיר דיר מדינע אז די זאקסט זעקן אונ צו שאפן

המלוכה ונצרך לנו אבנים טובות ויקרות האם יש כזה בבית מסחר. והען ותאמר אבנים כאלה שהן יקרות למאד וראויות רק להנתן בכתר המלך אין לי ורק אבהוב לבעלי שישתדל להשיגם למען כבוד מלכנו. ויענו ויאמרו לה דעי נא כי השורה גדולה השיג ע"ז מאת המלך אך הוהרי והוהרי שלא יהיו ח"ו אבנים מוויפות כי בעת הכתרת הכתר מתקבצין כמה וכמה מלכים שהם מבינים גדולים על אבנים כאלה והיה אם ימצא ח"ו שום זיוף בהן יהיה בויון גדול להמלך ולנו המתעסקים בדבר הזה וגם לך יכולע ח"ו על ידי זה ע"כ הוהרי בדבר הזה. והען ותאמר אין דרכי ודרך בעלי מעולם לסחור באבנים מוויפות ובפרט בדבר הנוגע לכתר מלכות, והיכף כתבה לבעלה שכתב שידור עצמו לקנות אבנים יקרות למאד שתהיינה ראויות להנתן בכתר המלך וראה להשיג שלא יהיה שום זיוף בהן, והשיב הבעל אבנים יקרות כאלה יש לי ואני שולחם אליך אך ליתנם לכתר המלך הוא ענין נורא מאד ע"כ אף שאני דרשהי קצת אצל מבינים ואמרו שאינן מוויפות גם את כבואם לירך הוהרי מתחלה להבחון בהם ולהראותם למבינים אם אין בהם זיוף ואח"כ למסרם לשרי המלוכה. ויהי כבוא הכתב עם האבנים היקרות לידה וראתה שכתבה בעלה שלפי דעתו אינן מוויפות מרוב חמדתה להרוחת המסון ותשווקת הכבוד שתוכל להפאר לעיני הכל ולהתקשט לפניהם באותות הכבוד (ארדער) שיוותן לה עבור זה מאת המלך לא חששה לצווי בעלה לחקור עוד אתר זה והיכף

ביצעק דיבאנטיין אז סיר נאלין קענען געבין אין קרוין פון כלכות האם זיא זיא גענטפערט געצט האב איך נישט נאר איך וועל שבייבין צו מיין פאן אז ער זאל זעהן דאס צו וזוכן און צו גרייבן דאס גבירי צו סיר נאלין קענען דאס דער ווייזן צו דער צייט וואס אונזער קעניג בארף באקומען דעם כבוד פון אקעסען דיא מענטשין וואס זענען גוטע פריינד דעם סלף גענטיפערין און זאגן צו איהר ווי וויסן ווען אז דו וועסט דאס אונז שאפין וועסטו באזונט ווערין פון אונז און די גרעסטע גיטאנק וועסטו באקומען פון סלף נאר היט זיך זייער אז עס זאל נישט זיין ח"ו קיין פאלשע דיבאנטיין זען אין דער צייט וואס מען קריינט דעם סלף קרייזן זיך אויף פירקסטען וואס זיין ווענען גרויסע פערשטענדיקע אויף דיבאנטיין און ווען עס וועט גיפונען ווערין ח"ו אפאלטיקייט עט וואס וועט זיין דיא גרעסטע שאנדע פאר דעם סלף און פאר אונז גענטיפערין וואס סיר האפן גיטאנק אונזערע פאלשע דיבאנטיין און פאר דיר קען זיין נאך ערנער ח"ו דורך דעם דערום זאקס דו זיין ווייער גיהיט. וויא די מענטיפערין ריירן דאס צו איהר גענטפערט זיא וויא אז איך היט מיין פאן האנדלען סיר גיט קיין סאדל מיט פאלשע דיבאנטיין און בפרט יעצט וואס דאס איז גוגע אין קרוין פון סלף וויא מען האט דאס מיט איר אפ גירעט האט זיא גלייך גיטיריקען צום פאן אבריה אז ער זאל זיך צו הייבן און צו קויפן אבנים טובות אז סעי זאל דאס געבין אין קרוין פון סלף און ער זאל גוט זעהן אז עס זאל גיט זיין קיין פאלשע און דער פאן האט איר גענטפערט איך שיק דיר אבנים טובות און דא זאל אונזער זעהן פרייער צו קען מען דאס ניצען פאר דעם סלף סלף דערום ווען אפיו איך דאב טוין נאך גיטירענט ביא קבינים און וויא האפן סיר גיטאנט אז עס איז גיטט קיין פאלשע נאר אז דאס וועט זעהן קענען צוא דיר זאלקטו זיין גיריט און צוא פאר שטיין און נאך פרייען ביא גרויסע כבינים און נאך דעם זאלקטו איבער ענטפערין וויא צו די הארין פון געניג. ויהי היום וויא עס איז גיקיסען דער סלף היט דיא אבנים טובות צו איר אין האנד און וויא זיא האט גיליענט דם סלף אז ער קעניגט אז דאס איז גיט קיין פאלשע דיבאנטיין און וויא זיא האט ביי זיך גיקעניגט אז זיא וועט באקומען פיר געלט און ווייער פיר כבוד אז זיא וועט זיך קענען פארטייען פאר ארבעטן און זיא וועט פאנזייען דעם ארבעדער וואס זיא האט באקומען צו ריב דעם פון סלף האט זיא גיין כווא גיטט גיטאנט וויא דער פאן האט

צלתה לבית המלך כי נשלחו לה האבנים מונות ויבואו לביתה שרי המלוכה ויטלוּ וישדמו לה בכסף טלא ובתשורה גדולה לזה. ויהי בהגיע זמן הכרתה המלך ויתקבצו כמה מלבים ויתהלל המלך לפניהם כי נשלחו לו ממדינה רחוקה אבנים יקרות מאד עבור כתר, ויהי כראותם את האבנים הכירו שהם מוּיפּוּת ועי"ז היה המלך לבו והיכף שלחו אתר האשה וירעמו עליה בקול גדול לאמר עינש מות עליך כי הלא התרינו בך שהוּדָר שלא יהיה שום זיוף בהן כי דבר זה מגנע לכתר המלך ובוית בזה כבוד המלך. זתען ותאמר אין עלי כ"כ האשמה כי הלא אנכי כתבתי לבעלי והוותרתי שלא יהיה שום זיוף בהן ומה פשעי בזה ויביאו גם את הבעל להשפוט ויאמרו לו אתה שלחת את האבנים האלה המוּיפּוּת אשר היו סיבה לכונות את כבוד המלך וכתרו, ויאמר הן אבל לא היה כונתי ח"ז לכונות את כבוד המלך רק שהמכרים רטוני גם הלא אנכי כתבתי לאשתי שהיא הראה עוד להמבציע הגדולים מהחלה ולא למסרם תיכף לקבעם בכתר המלוכה, ויצעקו עליו לאמר בדבר הנוגע לכתר המלך היה לך בעצמך לחקור אח"ז היטב מתחלה ולא לסמוך על האשה דרעתה קלה עליה ע"כ החת הכבוד שהייתם מקבלים מאתנו אם הייתם הולכים בעסק זה באמונה עתה משנה קלון חירשו וורידום שניהם לבית האמורים

איר גִּישְׁרִיבְעֵן אִזּוּ יֵאָד נֶאֱדָה פֶּרְעֵנִין צוּא אִיז עֵס נִישְׁט קִיין פֶּאָלְשֶׁע אונ זיא האָט גִּלְדִּיק אָהן גִּזְאָגְט צום כְּהָן אַז פֶּען האָט אִידֶר גְּעִשְׁקֶט אָבְנִים מִכּוֹת אִיז פֶּען גִּיקִיבְעֵן צוּא אִידֶר אִין שְׁמֵב דִּיא האַרְיִן פֶּן כְּהָן אונ פֶּען האָט דאָס צו גִּינְטֶען אונ פֶּען האָט אִידֶר פֶּאָזְאָקֶט וויא פִּיד יֵאָד אִיז גִּינְוֹאָלֶט אונ אַנְדְּרוּסֶע מִפֶּנָּה האָט זיא אִיךְ פֶּאָקִיבְעֵן דֶּער פֶּאר גִּיהִים אונ עֵס אִיז גִּינְוֹעִזִין דִּיא צייט אַז פֶּען האָט גִּיקֶרִיבְעֵן דֶּעס כְּהָן האָבִין זיך ציא זאָבְעֵן גִּיקֶרִבְעֵן בְּכַה מִלְכִים האָט זיך דֶּער כְּהָן גִּירִיבְעֵט פֶּאר זיִיא אַז ציא אִיְהִים אִיז גִּישְׁקֶט גִּינְוֹאָרִין פֶּן אַוּוּיִפֶּע זאָגְדֶּע זיִיעֶר שְׁיִעֲבֶע דִּיבֶאנְטִין אַבִּיין צו שְׁטֶענִין אִין זיין קְרוּין . אונ צו דֶּער צייט קִפֶּען אִיךְ גִּרוּסֶע כְּבִינִים האָבִין זיִיא דֶּער זַעֲהֵן אַז עֵס אִיז גֶּאָר פֶּאָלְשֶׁע אִיז דֶּער כְּהָן גִּינְוֹאָרִין דִּרְךָ דֶּעס ציא זאָגְדֶּע אונ פֶּאָרְדֶּע האָט פֶּען גִּישְׁקֶט נֶאֱדָה דֶּער אִשָּׁה אונ פֶּען האָט אִיךְ גִּישְׁרִיבְעֵן מִיט אַהוּיךְ קוֹל אונ זיִיא האָבִין צו אִידֶר גִּזְאָגְט דִּיא האָבִין אִיךְ זיך אַשְׁטְרָאָף פֶּן מוּיט דֶּען מִיד האָבִין דִּיר דֶּאָךְ אָהן גִּזְאָגְט אַז דוּא זאָלֶסט זיין גִּיהִיט וְוִארוּם דאָס אִיז דֶּאָךְ גִּנְזֶע אִין כְּבוֹד פֶּן כְּהָן האָט זיא גִּיעֲנִטֶפֶדֶט אונ האָט גִּזְאָגְט אִיךְ מִיד אִיז נִישְׁט דאָ קִיין שוֹרְדֶּע דֶּען אִיךְ האָב דֶּאָךְ גִּישְׁרִיבְעֵן צום פֶּאָן אונ האָב אִיְהִים פֶּאר זאָגְט אַז עֵס זאָל גִּיט זיין קִיין פֶּאָלְשֶׁע דִּיבֶאנְטֶען וְוִארוּם בִּין אִיךְ אִין דֶּעס שוֹרְדִּיג נֶאֱדָה דֶּעס האָט פֶּען גִּיבֶראַכְט דֶּעס פֶּאָן צום מִשְׁפָּט אונ פֶּען האָט גִּיפֶרְעֶגֶט פִּיִּיא אִיְהִים דוּא האָבִין דאָס גִּישְׁקֶט דִּי פֶּאָלְשֶׁע דִּיבֶאנְטִין וְוִאס דִּרְךָ דֶּעס אִיז גִּינְוֹעִזִין אִיין זאָגְדֶּע פֶּאר דֶּעס כְּהָן אִין אונ זיין קְרוּין . האָט דֶּער גִּיעֲנִטֶפֶדֶט אִיךְ האָב גֶּעִישְׁקֶט נֶאֱדָה בִּינֶע גִּיבֶאנְקֶען אִיז נִישְׁט גִּיעִנְזִין דוּ צו שְׁעֵנְדִּין דֶּעס כְּבוֹד פֶּן כְּהָן נֶאֱדָה דִּי פֶּאָרְקוּיפֶער האָבִין מִיד גִּיעִנְדֶּט אונ אִיךְ דאָב גִּישְׁרִיבְעֵן צו מִיין ווייב אַז זיא זאָל דאָס פֶּרְעֶר ווייזִין גִּרוּסֶע כְּבִינִים אונ נֶאֱדָה דֶּעס וְוִעט פֶּען דאָס קֶנֶען אַרְיִין שְׁטֶענִין אִין פֶּתֶר בְּכֶלֶךְ וְוִאס בִּין אִיךְ שוֹרְדִּיג אונ וויא עֶר האָט דאָס אָפּ גִּיעֶט האָבִין אַלֶּע אִיךְ אִיְהִים אָהן גִּיהוּבִין צו שְׁרִיעֵן דו אַלְיִין האָבִין גִּיבֶאנְפֶּט נֶאֱדָה פֶּרְעֵנִין אונ זיִיעֶר גוּט נֶאֱדָה פֶּאָרשְׁטִין פֶּן אִיךְ הייב אָבְעֶר נִישְׁט צו פֶּאר קֶאָזִין זיך וויא דאָס ווייב וְוִעט פֶּאָהן דֶּען פִּיִּיא אִיין אִשָּׁה אִיז דִּיא גֶּדָה לִיבֶט צו פֶּאָהן גֶּעֶרֶר זאָךְ נִישְׁט פֶּאָרְקֶיבְעֵט דֶּערום וְוִען אַז דו וְוִאָלֶכְט דאָס פֶּרְעֶר גוּט פֶּאָרְקֶיבְעֵט וְוִאָלֶכְט אִידֶר גִּרוּסִים כְּבוֹד פֶּאָקִיבְעֵן דֶּער פֶּאר וְוִאס אִייעֶר גֶּעַק אִיז גִּינְוֹעִזִין פֶּאָכּוֹנָה אונ יֶעֱצֵט מוּזִט אִידֶר פֶּאָקִיבְעֵן דִּי גֶרֶעכְטֶע זאָגְדֶּע . בִּאן מֶאָכְט פֶּען זיי גִּיעִנְזִין בִּיידֶע אִין הַפִּסְיָה אונ כֶּען פֶּאָשְׁטְרָאָפֶט זִי האַרְטִין מִיט גִּרוּסֶע יְסוּדִים וְוִאס אִיז אום כְּעִנְדִּיק צו דֶּער זיידֶען . וויא דִּי אִשָּׁה האָט

וייסרם שמה ביסורים קשים. ותען האשה בקול ככי ותאמר לבעלה אהה היית בעוכרי ואתה הוא המכני מכת רצח ולא השומר הוזה כי האם לא ידעת שהאבנים נקנות להיות קבועות בכתר המלך והיה לך ליוהר יפה שלא יהיה שום זיוף בהן ועי"ז היה טוב גם לי גם לך לעולם ע"י העסק הזה אבל עתה ראה מה עשית במסחרך הבאת עלי כל ההכאות והיסורין אבל עתה אוי לי ואוי לנפשי מה יהיה סוף ואחרית ע"י יסורין כאלה. ויען הבעל בקול מר ויאמר אוי לך ואוי לנפשך שגרמת לך כל הצרות וגם לי כי הלא כתבתי לך מתחלה והתריתי כך שלקנות אבנים טובות לכתר מלוכה הוא ענין נורא מאד ע"כ תראי לדרוש מתחלה היטב אם אין בהם שום זיוף ואח"כ למסרם למלכות והיה לך לקיים דברי אך חמדהך להתעשר עי"ז בהן רב וליולך כמלבושי רקמה ולהתפאר לפני הכל גרם לך שנסתמו עיני שכלך ונפלת בכור שוחה וגם לי הפלת בהנהגהך אי לנו ולנפשנו מה יהיה בסיפנו. כן הדבר אחי כשהאדם סבכל תורה ומע"מ בעוה"ז געשה טוה הקונים גדולים למעלה בעולמות העליונים כי עי"ז נבראו כהרים שמבחרין להש"י בזה [הג"ה ולכסף כשהאדם נאל לעוה"ז תחת הכבוד שנתן להש"ת שממשיכו נכראו עשרות שמטעוין לו, אותן עשרות גופא מתן לו הקב"ה ומלביטין אותן בראשו וזהו שכתוב כי מכדי אכבד וזה כוונת ח"ל לע"ל לדיקום ויפנים ועשרותיהם בראשיהם ונהגים מויו השכינה, ועשרותיהם דוקא שלא אמרו ועשרות בראשיהן וכעין זה היה מעולם וכדכתיב לאינה ודאינה ננות ליון במלך שלמה בעערה שעערה לו אמו ביום חתונתו וכיום שמתה לנו]. אך כ"ז אם נעשה המצוה כהלכה בכל פרטיה שנעשית בקדושה ובמקום קדושה וכדכתיב והיה מחניך קרוש ולא יראה כך ערות דבר ושב מאחרוך

ויה אדם גי'עקען אז ויא קאט אַזעקעקע יסורים זאגט זיא צום פאן דו ביקט מיין פאר באַרפער דען די יסורים וואס איך האב האקטוו דאס גלגל גי'נועשן אז איך זאל גי'שלאגן ווערין מכת רצח גיט דער גי'נועקטיגער. צו דען דאקטוו גיט גי'וואקט אז די אבנים טובות ווערין גיקויפט אביין צו טעקען אין פּרָג בַּקָּדָה האכטו זיך גי'בארפּט זייער היטין אז עכ זאל גיט זיין גיין פאלשע וואקט אונז ביידין גוט גי'נועשן אייביג דורך דעם גי'שעפט אַפּער געזט געה אביין וואס האקטוו גי'טאן. מיט זיין באַגריד האכטו גי'בארפּט אויף מיר דיא גקעפ מיט דעם פּאַשט־אפּונג וויי איז מיר אונ וויי איז מיין זייב וואס קען זיך דא מיט מיר אגיס קאזן דען עס איז אום כעגלדף אויס צו באַקליין די יסורים. ווי זיא קאט אַפּ גירעט איקע מיר ענטפערט אידר דער פאן מיט אַביטער גיוויין וויי איז דיר אונ וויי באַרף זין צו זיין זייב דען דו אביין האַכט אויף זיך אַקע צרות גי'בארפּט אונ אויף מיר דע זיך איך האב דאך דיר גי'שירפּען אונ האב דיר פּאַרזאגט אז דו זאקט זיין זייער געהויט נוארום די וואס קויפן אבנים טובות צום פּרָג בַּקָּדָה איז דאס זייער אפּאַרְבֵּימֵיגער ענין דרום זאקטוו פּרָקער חַרָג דרוג'ט זיין אויף ווי אונ זאך דעם אַיפּער ענטפערן צום פּקָדָה האכטו גי'בארפּט פּגנים זיין ווי איך האב דיר גי'שירפּען זאך דו האכט גי'נואלט וואס גיקער בייך ווערין דורך דעם אונ גיין אין שייקע קייידער דו זאקט זיך קענען פּאַשֵׁינען פאר אַקעקען דאס האט דיר גלגל איז צו גי'טען גי'נוארין פּן דיר אונ דו ביקט אביין גי'פאלין אין דעם גי'פען גרוב אד מיר האכטו אויף גי'באכט פאלקן מיט זיין פידונג וויי איז צו אונז אונ וויי איז צו אונזערע זייפער וואס קען זיין מיט אונז דער סוף. אונ איצונג וועלן מיר שבייבין דעם גי'שירפּען. נוארום דאס איז פּאַוואַקט אז דער פּענאַל וואס קייבט אויף דער וועלט הוקה אונ כצות ווערט דער פּן זייער הייקיע זאכן אויבן אין יענע וועלט זיין נוארום עס ווערט דער פּן פּאַשאפּן היידגע קוינען וואס די פּרָקבים קיינען דער מיט בַּקָּדָה. זאך דאס איז קער גיט אויב די כצנה ווערט גי'טאן מיט איקע אַלע פּרָנים זי ווערט גי'טאן מיט הייקייט אונ אין אַרְט פּן הייקייט אזוי וויי עס

לאפוקי אם נעשית נגד הערוה כגון אם בשעה שקרא איזה ד"ת או שברך שום ברכה היה נגד שער אשה או זרועותיה או רדיה המגולין ולא חש לרברי חבמינו ו"ל שאסור זה בודאי אין חל שום קדושה על הרבור ההוא ובמקום האור נעשה חשך ח"ו ואפילו אם רק איזה היבות מהברכה היה נגד כל הג"ל נחסר אור הקדושה במקום ההוא של הבהר הפכוונה נגד אלו התיבות וכדכתיב והיה מחניך קדוש ולא יראה נכו' ושב מאחריך והמותרו נכנס חשך, וירוע שהקב"ה מהפאר בעמו ישראל לפני הפמליא של מעלה בעמרות שמעטרין לו תמיד בתורחם ובמצותם וכדכתיב ישראל אשר כך אהפאר והיה אם המצאנה בהרות של חשך על איזה מהבהרים ביוון גדול הוא להשם הנכבד והגורא שימצא בכותריו בהרות כאלה, והיה כשתעלינה אח"כ נפש האישי והאשה למעלה להת דין וחשבון לפני מס"ה הקב"ה ירעמו עליה המלאכים בקול גדול לומר משפט גורא של אש הגיהנם עליך כי לבד שלא נתת כבוד למס"ה עבור החיים והמזון והבריאות שנתן לך תמיד עיר קלקלת את כתר המלך וחשבת את אורו ובזית את כבודו ע"י שערותיך או זרעותיך ודריך שהיו מגולת תמיד אף בעה שברך בעלך איזה ברכה או למד שום דברי תורה זתען ותאמר בקול מר אין עלי כ"כ האשמה [הג"ה וזכו ענין אמיתי כי נעת הדין הנורא כל אחד רוצה לדעת מפל עמנו העונש כי אפילו הגוף והנפש שהיו בודלוי בהתאחדות נמורה כל ימי שהיו מ"מ מפני חמת המספט הנורא כל אחד רוצה להטיל העון על הבורי וכלאיתא במגדלון דף ז"א ע"א] בעלי היה סיבה לקלקול הזה של הבהרים הקדושים האלה שברך כל אלו הברכות נגדי

ש"אייט אין דער תורה (דברים כז טו) והיה כתיבה קדוש ולא יראה בה ערות דבר ושם באברהם. איז דער פיישש דער פין ביין כתיבה זאג זיין הייניג אונ עם זאג אין דיר ניט זעקען קיין מיאכטע זאד ונעט ער זיך אום קערין פון דיר. בארום אויב עם ווערט גימאכט די ברכה אנטקעגן א ערוה דהיינו אויב בשעת ער האט גילעריגט אדער ער האט גימאכט א ברכה איז דאס אויס גימאכען די דאר פון איין אשה אדער אנטקעגן די ארעמס אפ גידעקטע אדער אנטקעגן אירע פרוכטען די אפ גידעקטע אונ ער האט ניט גימאכט אויף די הייד פון אונזערע תבאים וואס זיי האבן גיאכרתי. איז געוויס ניט הר קיין זאם הייליקייט אויף דעם דבור אונ אויף דעם ארט פון דיקמקייט ווערט פינגטער מ"ן. אונ אפילו אויב אייניגע ווערשער פון די ברכה איז אויס גימאכען אנטקעגן די אגע זאכען וואס זענען אכור געלא אויף דיקמקייט אויף דעם ארט פון דעם אויבערשטיגנס קרוין אונ אויף דעם ארט איז פאר האגריין פינגטערע פלעקן. אונ דאס איז דאד דעם אז תבגיה פטיניקט זיך מיט זיין פאקט יודין פאר אגע סקאבים מיט די קרוינען וואס יודין כאבן מיט זייער תודה אונ מיט זייערע כחות. אונ אויב עם געפינט זיך פינגטערע פלעקן אויף איינע פון די קרוינען איז חו אגרויסער גוין אז זיין הייליגען נאמען אז אין זיינע קרוינען זאל זיך גיפיען אגעקע פלעקן. אונ דער סוף דער פון וועט זיין אז עם וועט צירוף גיין דער גפול פון דעם פאן מיט די אשה אויף דעם הימלע צו זעבן דין אונ השבון פאר דעם כנה צדקי בכדקים תבגיה וועלן די פגאבים שפארטען אויף איהר מיט א גרויסען קול אונ זיי ווערן אזוי זאגן צו איהר א פארטליכער מספוט פון א פייערדיקען גידעם וועט קוכען אונ דיר. ניט זינג וואס דו האסט ניט גיגעבן כבוד צו תבגיה ביי זיין לעבן פאר דעם עבן אונ פאר דעם גיוונט וואס ער האט דיר שטענדיג גיגעבן האסט נאך איינער גיפירט זיין הייליגע קרוין אונ דו האסט פינגטער גימאכט זיינע דיקמקייט אונ דו האסט פבוה גינעווען זיין הייליגען כבוד דורך זיינע דאר אונ דורך זיינע ארובס אונ זיינע פרוספען וואס זענען גינעווען שטענדיג אפ גידעקט אפיה בשעת דיין כאן האט גימאכט א ברכה אדער ער האט גידעקט. ענטפערט די אשה מיט אפיסערען קול אויף מיר איז ניט אזוי

גדר עולם

ויביאו גם אותו להמשפט ויראום את חשכת הכרתים שלמעלה שנכבב עלי שניהם והאחד אותם חיל ורעדה ויאמרו לו אתה ברכת את הכרות האלו שהיה סיבה לבוזה את כבוד השי"ת וכתרו, ויען ויאמר הן אבל אין אני עיקר הסיבה רק היא כאשר ישבה לנגדי בשערותיה ובזרועותיה ורדיה המגולות בעת שכרתי איהו ברכה וגם הודעתי לה שאין נכון לעשות כן ולא שמעה לרברי, ויעט כולם ויאמרו אם היות חושש נאמת לכבוד השי"ת היה לך לילך למקום אחר או עכ"פ להחזיר פניך כנגדה ולגמור הברכה ע"כ על שניכם לישא עונש העון ותחת הכבוד שהייתם נוחלין אם הייתם עובדים לה' כהוגן עתה משנה קלון תירשו והתפשו מלאכים אכזרים ויורידים לניהגם ליסרם ביסורים קשים [וכראיתא במסכת גיהנם שיש נשים שהולין שם כדריהן והוא מדה במדה וכן בהשערות ובכל אבר שהאדם חוטא בו הוא נהלה עי"ש שמיכת כן]. ותען האשה בקול בכי ותאמר לבעלה אתה הוא המכני באכזריות ולא השומר הוה האם לא ידעת מאז בעידך בעולם שלמטה שמכרותיך ותורהך נכרא כתר המלך עליון והיה לך ליוהר יפה שלא יהיה בהן שום קלקול והיה לך להדיעני את גודל העונש שיש עבור זה ולהזהיר אותי המיד באזהרה גדולה ועי"ז היה טוב גם לי גם לך אבל עתה ראה מה גרסת לי

פיר די שוקר. מין סאן איז ג'וועזן די ספּה צו דעם קקקו פון די הייניגע קרוינען וואס ער האט גיטאכט אַלע פּרכות אַנטקעגן סיר. אונד פּאַרד האָט מען איהם איהו גיטאכט צום טשט אונ ס'האט זיי גיידען ג'וועזן דאס פינגערקייט פון די קרוינען וואס עס איז אַרויס גיקענען פון זיי ביידין ווי זיי האָבן דאס דער זעהען האָט זיי אָן גיטען אַ גרויס עיטערעס. האָבן זיי זיך אָפּ גירופען צו איהם דו האָסט גיטאכט די אַלע פּרכות וואס דאס איז ג'וועזן אַסיבה כּפּוה צו זיין דעם הייניגען פּאַשעפּערס פּבור אונ זיין הייניגע קרוין. רופט ער זיך אָפּ ווא איהו האָב גיטאכט די פּרכות נאר גיט איהו פּין דער עיקר הסיבה נאר מין ווייב ווייך זי איז גינעסין אַנטקעגן סיר מיט איהו הויקע האר אונ מיט הויקע אַרויס אונ מיט הויקע פּרוקטען פּשעת איהו האָב גיטאכט אַלע פּרכות. אונ איהו האָב איהר כּודיע ג'וועזן צו מי פּאַר דאס גיט אונ זי האָט סיר גיט גיטערט. האָבן גינעטפּערט גאַנץ גיט דין ער פּעקע צו איהם ווען דו וואָסט ג'וועזן מיט דעם אַמת גאַנץ צו דעם אויפּערשטינס פּבור האָסטו גיטאכט אַנוועק גיין פון איהר פּשעת דו האָסט גיטאכט די פּרכה אין איין אַנדער אַרם אַדער קפּות אָפּ קערין דעם פּנים פון איהר פּשעת די פּרכה אונ ענדיגען די פּרכה. ער גן איז אויף איהר ביידין גיטאכט צו זידין דעם ענלש פון דער זינד אונ אַנטפּאַט דעם פּבור וואס איר וואָלט האָבן אַז איהר וואָלט דינען דעם הייניגין פּאַשעפּער נוי ס'באַרף וועט איהר היינט האָבן פּיהר ג'וועזן. אונ פּאַרד האָבן זיי אָן גיטען פּלוצלי פּעקע אונ האָבן זיי אַראָפּ גיטאין אין גיהנם צו שטראַפּן זיי מיט גיטעקע יכורים אזוי ווי עס שטייט גיטריבען אַז עס איז דא ווייפּער וואס היינגען פּאַר די האר אונ אַנטערקע וואס היינגען פּאַר די פּרוקטען אונ אזוי מיט איהר קיעס אַכר וואס דער מענטש זינדירט מיט דעם ווערט ער גיטאכט. רופט זיך אָפּ די אַשה מיט אַווייניגען קור צו איהר סאן דו שטאַכט סיר מיט אַכזריות אונ דער דאָזיגער פּסגה איז גיט שווידיג ווארום צו דו האָסט גיט גיטאכט פון זאַנג אָן פּשעת דו ביקט ג'וועזן אויף יענער וועקט אַז פון זיינע פּרכות אונ ביין לענגען ווערט פּאַשאפּן היידיגע קרוינען פּאַר דעם פּלוצלי יתפּבּר דאָסטו זיך גיטאכט גאַנץ גוט הייטן אַז עס נאַר זיך גיט גיפּינען קיין טום קקקו. אונ דו האָסט סיר גיטאכט כּודיע זיין דעם גרויסען ענלש וואס עס קיכט פּאַר דעם אונ פּאַר זאַנץ סיר שטענדיג מיט גרויסע אַזריות אונ דורף דעם וואָלט ג'ווען גוט סיר אונ דיר אַפּער יענט זעה וואס דו האָסט אָן גיטאכט מיט ביין הנהגה דו האָסט אויף סיר גיטאכט

בהנהגתך הבאת עלי כל ההכאות והיסורין הקשים האלו או לי מה יהיה סופי. ויען הכעל ויאמר להאשה אוי לך ואוי לנפשך שגרמת לך כל הצרות וגם לי ואת הושב שהאמת והצדק אתך האם לא אמרתי לך כמה פעמים שזה אסור מדינא והיה לך בעצמך לזהר בכל האופנים שלא לילך בשערות מגולות ובורעות המגולות אך חסרתך להתקשט לפני הכל ולילך בדרכי חברותך הפרוצות [אשר נם המה יבואו לפה ויסורו ביסורים קשים] גרמה לך שנפלת בכור שוחה וגם לי הפלת בהנהגתך. ע"כ החכם עיניו בראשו כעודו בחיים שיוכיח חסיד בענין זה ויודיענה את גודל הקלקול ושהיא בעצמה הצעק לבסוף אוי ואבוי על הענין הזה ובודאי יועילו דבריו במקצת וינצל סיום הדין העתיד:

פרק שביעי

בו יבואר גודל מדת הצניעות ושכרה עבור זה בעוהזו ובעוהיב. ולהיפך חזו בהולכת בדרכי פריצות.

גם צריכה האשה לההבונן חסיד לפי מה שידוע וכשהאשה הולכת בדרכי הצניעות או היא זוכה להוליד בנים צדיקים בנים ת"ח המאירים לעולם בתורתם ובצדקתם וכדאיהא בתלמוד ירושלמי כל כבודה בת מלך פנימה מסשבצות זהב לבושה אשה צנועה

צַעֲקָה קָלַעַפּ אִיג אַעֲקֵי בִיטְעֵרֶע יִסְרִים וְיִי אִיז צו כִּיר וְנֵאָם וְנֵעַם זַיִן פֿון כִּיר דָּער סִיף . רִפְּשֵׁת זִיף אָפּ דָּער כְּסָן אִיג אָנְט צו זַיִן וְיִיב וְיִי אִיז צו דִיר וְיִי אִיז צו דַיִן נֶפֶשׁ וְנֵאָם דוּ הָאָבֶט זִיף גִּוְרֵם גִּוְנֵעוּן אַעֲקֵי קָלַעַפּ אַת אַעֲקֵי בִיטְעֵרֶע צִוֹת אִיג כִּיר אִיף אִיג דוּ קָלַעֲקֵט נֶאֱדָה אִז דוּ בִיטֵט גִּוְרֵעֲקֵט צו קָאָב אִיף דָּען דִיר גִּוִשׁ גִּוְנֶאָנְט וְיִי פִיל כְּסָל אִז דָּאָם מֶאֱדָר מֵעַן גִּוִשׁ עַל פִי דָּען אִיג דוּ הָאָבֶט זִיף אַרְיִין גִּוְרֵעֲקֵט הַיִּפּוּן כִּוִּשׁ אַעֲקֵי אִיפֵנִים גִּוִשׁ גִּוִּי מִיט אָפּ גִּוְרֵעֲקֵטֶע הָאָר אִיג מִיט אָפּ גִּוְרֵעֲקֵטֶע אַרְעֵס נֶאָר בַּיִן הַשְּׂקֵדָה צו פֿרִיצוּן זִיף פֶּאָר אַעֲדֵעַן אִיג צו גִּוִּי אִין דָּעם וְנֵעַם פֿון בִּינֵעַ תֵּאבְקֵרְמֵסֶס דִי פֿרִיצוֹת דָּאָם הָאָט דִיר גִּוְרֵם גִּוְנֵעוּן אִז דוּ בִיטֵט אַרְיִין גִּוְרֵעֲקֵט אִין דִי מִיטֵעַ גִּוִּב אִיג כִּיר הָאָבֶט אִיף אַרְיִין גִּוְרֵעֲקֵט אִין גִּוְרֵם מִיט בַּיִן בִּיטְעֵרֶען פֿירִיגֵג . עַל גֵּן אִיז דָּער קִוְוֵעֵר בְּאַרְף הָאָבֶט שְׁלֵבֵט בְּשַׁעֲת עַר לְעֵבֶט נֶאֱדָה אִיף דָּער וְנֵעַמֵט זָאָר עַר שְׁטֵעֵנְדִיג שְׁמֵרָאָפִין זַיִן וְיִיב אִין דָּעם עֲקֵן אִיג עַר זָאָר אִיז מִדְרִיעַ זַיִן דָּעם גִּוְרֵעֵטֶען קִקְלֵד וְנֵאָם פֿון דָּעם וְנֵעַם אַרְיִים קִבְּעֵן אִיג וְנֵאָם וְיִי וְנֵעַם אַרְיִין שְׁרִיגֵן צוּם סוֹף וְיִי וְיִי אִיף בַּיִן פִּינְצֵשְׁעֵרִין פֿירִיגֵג וְנֵאָם אִיף קָאָב זִיף אַזְכָּאל גִּוְרֵעֵט . אִיג זְעוּס וְנֵעֲלֵן זַיִנֵעַ בִּיד אַבִּיסִי הַעֲקֵפֵת אִיג עַר וְנֵעַם גִּוְרֵעֵט וְנֵעֲרִין פֿון יוֹם דִּרִין הַגִּוֹד :

אין דיוען פרק ווערט ארום גירעט וויא ג'וים עס איז די סכה פון צניעות
און דעם שכר וואס הייסט יתבהרה וועט בעצאלין דער פאר אויף דער
וועקט און אויף גענער וועלט . און פארקעמט ווען חזו אז די אלצה פדמט
זיך אין די וועג פון פריצות רד .

דאס בארף די אלצה אויף זיך שטענדיג באקענען אזוי ווי עס איז בעוואוסט אז
נען די אשה גייט אין דעם וועג פון צניעות באטאלט און זי זוכה צו קנעדער צדיקים און
גרויסע פלטיהי תבאים וואס ווי זייכין אויף דער וועלט מיט זייער תורה און מיט זייער
צדיקה אזוי וויא כיר לערנען אין דער גמרא ירושלמי קל כבדה בת קנה פניכה מסשבצות
ותב לבושה . דער שייכש דער פון איז אזוי אין דער גמרא ירושלמי גענער אלצה וואס ווי
רעכניט פיי זיך צו זיא איז גערדיקט ווערט זי גינדיקען צו אטאכטער פון קעניג וואס ווי איז
אין פאמאן פון קעניג אין וועקע אידע קנדיער איז געקענדיקע פון גאנדי . די גמרא ביינט

לאותה בושח והזער והכאון כעוה"ב . ע"כ צריכה האשה להרגיל עצמה במדת הצניעות
 זייטב לה ע"ז בזה ובבא . והנה מכל זה טבל להתבונן כמה צריכה האשה להיות
 זהרה בענין שערותיה או זרועותיה ודדיה שלא יראו הוציח . גם בוודר פרשת נשא
 החמיר מאד שלא יתראה שום שער מאשה , וז"ל בדרך קכ"ה אמר רבי חזקיה תונבא
 (הוא ענין שעמוס) ליהי על ההוא בר נש דשבק לאינתתיה דתתחזי משערא דרישא
 לבר ודא הוא חד מאינון צניעותא דביחא ואיתהא דאפיקת משערא דרישא לבר לאתקנה
 ביה גרים מסכנותא לביחא וגרים לבנהא דלא יתחשבון בדרא וגרים מלה אחרא דשריא
 בביחא מאן גרים דא ההוא שערא דאיתחזי מרישא לבר ומה בביחא האי כל שכן בשוקא
 חציפותא אחרא ובג"כ אשהך כנפן פוריה בירכתי ביהך וכו' בנין כך בעא איתהא
 דאפילו טסירי דביחא (קורות הבית) לא יחמון שערא חד מרישא פוק חמי כמה פנימו
 גרים ההוא שערא דאיתתא גרים לעילא גרים לתתא גרים לבעלה דאיתלמייא גרים
 מסכנותא גרים מלה אחרא בביחא גרים דיסתלק חשיבוהא מבנהא רחמנא לישובן מחציפו
 דילתון וע"ד בעא איתהא לאיתכסייא בוויחא דביחא ואי עכרית כן מה כתיב בניך

אז וי וועלן גיט צו געגען קיין טסר שרייבט ער וויי צו דער בושח און צו דעם צער
 וואס עס וועט זיין אויף יענער וועלט פון דעם . און ווען אז וויינער גאון זכרונג לברכה
 דאמט דער פאר מיך גיהאט ווי פיר בארפין מיר אויף דערופ פארקטין און ציפערין . דרום
 בארף די אשה זיך גיווינגען אין די מדה פון צניעות וועט אידך זיין גוט איצט אויף דער
 וועלט . און שפעטער אויף יענער וועלט . והנה נון פון אלץ וואס עס פריער ג'טאנען
 קענען מיר לזון פארשטיין ווי פיר די אשה בארף זיין אפ גיהיט אין דעם אז ביי איר זאל
 זיך גיט צרויס זעהען דיא האר אדער די ארימס און נאך ואבין וואס ווערין אן גערופן
 ערוה וואס מען איז גיט גיהיט אין דעם דהיינו די פרימט פלשעת דאס קינד וויינט און עס
 סאכט זיך אז מען פגענטש אין יענער צייט בארף מען זיין גיהיט אז עס זאל זיך גיט צרויס
 זעהען אין יענער צייט . און דער וודר בקדוש אין פרשת נשא ואנט אז עס איז ויער
 סארב ווען דער פאן לאזט אז עס זאל זיך צרויס זעהען די הויקע האר פון די ווייב . און
 דאס איז ציינס פון די צניעות וואס איין אשה בארף זיין גיהיט . און די אשה וואס לאסט
 צרויס פון אירע האר צו פגען זיך דער מיט איז זיא גורם ארעכטייט צו איר היז און
 זי איז גורם צו אירע קינדער אז זיי זאלן גיט זיין קיין גילשעצטע מענטשין . און זי איז
 גורם לעכעמע ענינים זאלן ביי איר און שטוב רוען . ווער איז דאס אלץ גורם דאס איז
 דיא האר פון קאפ וואס עס זעהעט זיך צרויס אויף דרויסן . און סאדאך אין שטוב איז
 גיט רעכט אז זי גייט מיט די הויקע האר איז זשון איין קל שגן ווי גרויס איז די תציפות
 אז זי גייט אין סאק מיט די הויקע האר . דעריבער שטייט אין פסוק (תהלים קכח ג)
 אלהיהך כגפן פוריה בירכתי ביהך וג' . דער פיינטש דער פון איז וויא צווייגשטאק מיט
 פירות און זי איז אין די ווינקעקע פון שטוב בארבער בארף זיך . דיא אשה הייבן אז
 אפירי די באקניס פון שטוב זאלן גיט זעהען קיין שום האר פון איר קאפ . גיב צכטונג
 און זעה וואס פאר איין גרויסע פנס עס סאכט די הויקע האר עס איז גורם אויבער וויא
 פיל קלקים . און אויף דער וועלט איז דאס גורם אז איר פאן ווערט גישאלטן מיט צרות
 עס איז גורם היז ארעכטייט . עס איז גורם נאך לעכעמע ענינים אין שטוב . עס איז גורם
 אז עס זאל צראפ גיין דאס חשיבות פון אירע קינדער און זיי וועלן קריגען אין זיך חציפות .
 דער אויבערשטער זאל אונז באשערמען פון זייערע חציפות . און דע יבער בארף די אשה
 זיין צו גידעקט און זיצן אין שטוב . און אייב זיא וועט אזוי טנען וועט אויף איר כקיים

כשתילי זיתים מה זית דא בין כסיתוא בין בקיימא לא אתאכדו מרפוי ותדיר אשהכח
חשיבו משאר אילנין כך בנהא יסתלקין בחשיבו על שאר בני עלמא ולא עוד אלא רבעלה
סתרך בכולא בכרכאן דלעילא בכרכאן דלהתא בעותרא ככנין ובני בנין הדא היא
דכתוב הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' :

פרק שמיני

בו יבואר מצות הינוך אב לבנים בכמה ענינים נחוצים הנוגעים לדת התורה.
והנה לפי האמור דענין כזה גורם לידי עניות ר"ל ולכמה תקלות גדולות כמה צריך
כל איש ואשה לשמור עצמו בדרך הצניעות וגם לזרז את בנותיו שההיינה
מורגלות מילדותן שלא לילך בדרכי הפריצות ח"ו כגון מה שבעו"ה נעשה בכמה
מקומות להיתר שעושין כהונת בלא כתי ידים כלל איי ואבוי כמה עין פלילי יש כזה
שמשאיין כמה אנשים לידי הרהור ע"ו, וגם כמה מאות ברכות לכמלה נעשין ע"ו
בעת שמכרכין נגדה והלא ידוע שנפסק בגמרא ובשלחן ערוך אורח חיים בסיון ע"ה
דמפח מגולה באשה במקום שהדרך להיות מכוסה הוא בכלל ערוה ואמור לומר שום
דבר קדושה נגדה ואין חילוק בין בתילה לנשואה ולא היתר לבתולה רק לילך בפריעת
ראש אבל לענין שאר דברים המכוסים אין נ"מ כלל ואפילו במקום שדרך כל הנשים
והבתולות לילך ככה אפ"ה אין שום היתר לעשות כמנהג הפרוץ הרע הזה וכמו שכתבו
כל הפוסקים [הלא המה האלוקי רבא כסס הרוקח וכספר הפארת שמואל וכספא מיי אדס]. גם אין

ווערן דר פסוק בְּנֵיךָ כְּשֵׁתִילֵי זֵיתִים דר מייטש איז דר פון ביינע קינדער ווערן זיין ווי די
איינליבדיקען אקבאט ווי דר איינדיקען פאי וזכר פאי ווינטר ווערט גיט סאךרארין ויינע בעקער
אונ שפענדיג געפינט ער זיך שפענער ווי אקע בויסר אזוי וועט זיין אינע קינדער זיי וועלן האפן
גרויסע עדרע איבער די גאנצע וועלט אונ נאך פערד איהר פאן ווערט גיגענטש גיט אקעמ
גופען מיט פרכות פון די אייגענשטע וועקטן אונ מיט פרכות פון דער וועלט מיט בייגקייט
מיט קינדער אונ קינדס קינדער דס שמיטש אין פסוק הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' איז דר מייטש
פון פסוק אזוי אז אזוי ווערט גיגענטש דר פענטש וואס האט כורא פאר גאט פרוה הוא :

אין דעם פרק איז גיגעט פון דיא כענה וויא אפאטער דארף אין גיווינען

קינדער פון זאך גיט אפ מרעפון פון אונער היידיגע הורה :

הנה וויא עס איז גיגעט גיווארין אז דער ענין פון פריצות איז גורם צו אקעמקייט אונ
צו נאך פיר גרויסע שטרויבונגען וויא פיר דארף זיך איינדיקעס מאנסגיל אונ
אין פרויא צו היטען זיך אונ צו גיין אין דיא וועג פון צניעות. אונ אויך צו פרוה זיין
זיינע פעכטער אז וויא זאלן זיין איינגיווייניג פון ווער יגענט גיט צו גיין אין דיא וועג
פון פריצות דו דרייב וואס בעודה איז גינארין אין וויפיל עקטער איין סיאזער פירונג
פען מאכט העכער גאר אן ארגיל איז וויא גינארען וואס פאר איין ביטערע עגיכה דאס
איז וויא בריינגען וויפיל פענטען צו סתעבות רעות אונ אויך וויפיל הינדערט פרכות
דעקטע ווערן דורך דעם גיטאכט אן דער צייט וואס פען מאכט דיא פרכה קענין זייהר
ווארום איין טפח אז עס איז אויפגיבעט ביא איין אשה ווא עס דארף זיך צו גיגענט
איז דאס אין פיר פון ערוה אונ פען טאר גיט זאגען גיין איבערשן ווארש אנטקענין אונ
עס איז גיין חילוק צו וויסען זיין פרוכה צו איין אשת איש דען עס איז גיט כוהר
צו אפרונה קער גיט וואס זיא פעג גיין מיט דיא דאר אפ גיגענט. אבער אקע זאגען
וואס דארף זיין ביא איין אשה צו גיגענט איז ביא איין פרוכה אויך דער וועקער
דין. אונ אפילו אין דעם ארט וואס דער גיינער פון אקע גיט אונ אקע פרוחות צו
גיין איז העכער אן ארביי פון דעמאונענין איז גיטא גיין שום היקר צו פאן וויא דער
בנהג פריצות. גם דארף פען וויסען אז דאס וואס פיר דאבען גינדיקען אז פען טאר

שום חילוק בענין מה שאסור ליטור שום דבר קדושה נגדה בין איש אחר שאינה קרובה ובין אביה ואחיה הכל דין אחד להם דהיינו שאפילו האב יותר לומר דבר קדושה נגד מפח המגולה של בתו כשהיא סבת י"א ואילך [ולאחר אפילו נסמות מזה עיין בספר שולחן שלמה] וכשירגיל את בנותיו סנערותן להיות בדרכי הצניעות גם כי חגדל לא הסור מדרך הטוב ההוא ויזכה לראות מסנה בנים הגונים וחשובים וכמו שהכאנו למעלה כמה כאמרי חז"ל ע"ו. והנה ענין הצניעות רפה מאד כהיום בעו"ה שבאיזה מקומות הולכין למייל בחורים ובתולות יחדו ומי יוכל לשער גדול האיסורים והקלקלים היוצאים מה ומי ראה כזאת ומי שמע כאלה בדורית שלפנינו הנהגת פריצות כזה כי אפילו אם לא יבא לידי איסור ממש הרהורי עבירה קשין מעבירה ועובר על מה שאחז"ל על מה דכתיב ונשמרתם מכל דבר דע מכאן אמר ר' פנחס בן יאיר אוהרה שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה כלילה ועין זה הוא חמור מאד וכאד כירוע באמרי חז"ל. ומלבד כל זה מצוי שהולך חוץ לעיר ובאים לידי יחוד ע"י המיול ואיסור יהוד עם העריות לבר הוא ג"כ איסור גדול מאד ובזמנינו הפנויות הם עריות כי הם בחזקת נדות. [ודע עוד ראפיו אם היא עתירה להיות אשהו כגון שהיא אחר כתיבת התנאים אף אם יקל לעצמו למייל עמה עכ"פ יותר מלהתיחד עמה שלא בפני אדם כי היא שוה לכל הנשים בענין זה ואין שום היתר בזה כחסות התנאים אפילו אם היתה מהורה ובכ"ש שהיא בודאי נדה כ"ו שלא מבלה כדין ע"ב איסור יחוד במקומו עומד *] ובכ"ש

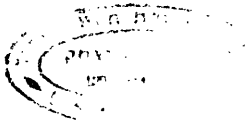
* ואלו מחובות י"ב פ"א ח"ר יהודא וכו' כי הלא כס איירי אחר אירוסין שהיא מן ההורה אש"י נמורה משח"כ אחר כתיבת התנאים.

גיש נאנעו. קיין היידנען אידעשין ווארט אנמקענין אפ גידעקטע ארעקס איז קיין טוב הידוק גיטא צוא ווישען איין פקענדן קענישע וואס ער איז גיש איר פריינד אונ צוא ווישען איר פאטער מיט אידע ברנדער רהיינו אז אפילו דער אייגענער פאטער דארף זיך היטען צוא נאגין איין היידנען אידעשין ווארט קעגין איר אין דער צייט וואס זיא איז שוין עקף יאדר (אונ בייא איין אנדערן איז אפילו אז זיא איז ווייניגער וויא עקף יאדר) אונ אז ער וועט איין גיוויינען זיינע טעקטער פון ויגייט ציא גיין אין דיא וועג פון צניעות איז דער נאך אז זיא וועט ווערן געקסער וועט זיא גיש אפ טרעטן פון דיא גוטע וועג אונ ער וועט וויבא זיין צו זעהן פון איר גוטע קינדער אונ גרויסע הש בים אין דור. והנה דער ענין פון צניעות איז בערה גרינג גינארין אין אנדערע שטעט וואס גיפניט זיך וואס זיינען שפאצירען ברחים מיט ברחות צוא ואמען ווער קאן כשער זיין דיא גרויסקייט פון דיא עבירות וואס אין דעם אונ דיא קרקלים האב גייען ארויס פון דעם ווער דאט דאס גייערש אונ גייערן אין פארצייטיגע יארן צוויגע וועגן פון פריצות. אונ ווען אפילו זיין זאגן גיש קופען צו קיין עבירה כפול איז דיא שטעכטע פחשבות פון דיא עבירה איז גרויס וויא דיא עבירה גם דורך דיא שטעכטע פחשבות קאן מען קופען צוא כומאך דל וואס דיא עבירה פון דעם איז ווייט שטעקדיק אונ ווייט פארשטקדיק וויא אונזערע היידנע חכמים זכ שרייבן פון דעם אין כמה ערטער אז מען קאן הייך פאר זינדנען דיא יארן פאר דעם עין אונ אויף איז דער שטייגער אז זיין גייען ווען דער שפאט האו קיין סענשין איז גיש דא איז דאס אלץ איין גרויסע עבירה אז אמאנס פארשוין זאך זיך כתיבת זיין מיט איין אשה אפילו זיא האט קיין פאן גיש אפילו זיא מיינען גיש צוא קאן קיין עבירה גם דארף מען וויסען אז דער חתן מיט דער ביה נאך התנאים דארפן אויף זיין גיהיט צוא כתיבת זיין זיך אין דעם ארט וואס קיין סענשין איז גיש דא ווארוב פאר דער דעקה איז זיא גלייך מיט אנדערע גשים אונ עם איז קיין שום הייך גיש מיט

גדר עולם

בהיבוק ונישוק מן התורה שע"ז בא הכתוב לא הקרבו לגלות ערוה כמו שכתב ה"מב"ם פכ"א מהלכות איסורי ביאה המחבק או מנשק אחת מכל העריות עובר בלאו דלא הקרבו לגלות ערוה והמקילין בזה עתידין ליהן את הרין ע"ז בעוה"ב וגם לא יראו טוב בעוה"ו] וכמה מחוייב כל איש להשית עצות בנפשו ולפקח בעיניו זה על בניו ובנותיו שלא ילכו בדרך הרע הזה ולערוך לפנייהם תמיד את גודל העין שיש בזה וגודל הזכות שיהיה להם כשהיו זהירין מזה וגם לבקש רחמים תמיד מהש"י עליהם שלא יבאו לידי עבירה ודבר סבויער ובודאי יעוררו ה' ויקבל הפלחו וכדאיתא בתנא דבי אליהו מעשה בכהן אחר שהיה ירא שמים בסתר והיה לו עשרה בנים ואשה אחת וששה זכרים וארבע נקבות ובכל יום היה מתפלל ומשתמח ומלחך עפר בלשונו כדי שלא יבוא אחד מהן לידי עבירה ולירי דבר סבויער. אמרו לא יצאת אותה שנה שלמה עד שבא עורא והעלה הקב"ה את ישראל מכבל והעלה אותו כהן ולא נכנס אותו כהן לעולמו עד שראה כהנים גדולים ופרחי כהונה מבניו ומבני בניו עד חמשים שנה ואח"כ נכנס לעולמו ועליו הוא אוטר במח בה' ועשה טוב וכתוב במחו בה' עדי עד ששני עולמות שלו שנאמר כי ביה ה' צור עולמים ע"ש. והכונה שמי שמשתמח לה' ומשליך כל במחיו עליו ומבקש רחמים שהיו בניו הולכים בדרך התורה והיראה הקב"ה עוזרו שיהיה לו מהם גם כבוד וגדולה בעוה"ז מלבד שברו הגדול הצפון לו לעוה"ב:

דעם וואס איז ג'ווען הנאים אונ כ"ש אז עס איז אָכור כחבק ומנשק זיין אונ אויף דעם איז דא איין כפופשער פֿטוק אין דער הורה לא תקרב לגלות ערוה אונ אזוי שרייבט דער רבב"ם אונ דאס איז דאך ג'ונע אז אַלע פֿתולות זענען נידות פאר טבילה אונ דא וואס פאכין זיך גרינג אין דעם זענען אָנגיבויט צוא געפין דין והשבון אויף זענער וועקט אונ זיין וועלן דער פאר קיין גוטין ניש האָפֿן אויף דער וועלט) אונ וויפיל איז דאס כדוּב זענער מענטש צוא זוכין עצות אונ צוא קליגין זיך וועגן זיינע קינדערלאך זיין זאלן ניש גיין אין דא שיעקמע ווען פון פריצות אונ שטענדיג פאָשטעלן פאר זיין דא גרויסע עבירה וואס איז דא אין דעם אונ דא גרויסע מצוה וואס זיין וועלן האָפֿן אז זיין וועלן זיין גיהים אין דעם. זס זאל ער זען תמיד געטין רחמים פון השרת אז זיינע קינדער זאלן ניש קיפען צוא קיין עבירה אונ צוא קיין ביאוקע זאך אונ בתאי נועט אים הקב"ה העקפין אונ זיין הפקה וועט ווערן אָן גיטמען אונ וויא עס שטייט אין דעם הייליגען פֿכר הנא דחי אקדו עס איז ג'ווען זאָמעזא בייא איין פֿלון קאס ער איז ג'ווען אָרא שמים וואס ער האָס גיהאט צעהן קינדער זעקס זכרים אונ פיר גקבות אונ אַלע טאג פֿעקט ער זיך גייגין צוא דער ערד אונ געטין אונ מתפלל זיין צוא השרת אז איינער פון זיין זאל ניש קיפען צוא קיין עבירה אונ צוא אונפאסיגע זאכען האָפֿן דא רחמים גינאנט אז אין צאָגיניע צייט איז גיקופען עזרא אונ השרת האָט מעקע ג'ווען אידן פון פֿבל אונ דער פֿלון איז אויף אויף גינאנגען מיט זיין אונ דער פֿלון איז ניש גפטר ג'ווארין פון דער ווערט ביו ער האָט זוכה ג'ווען צוא זעהן פֿלגים גזקים פון זיינע קינדער אונ קינדס קינדער אונ אויף איהם שטייט אין פֿסק במח בה' זעקע טוב קאב פֿתחון אין השרת אונ טוא גופעס אויף שטייט בפרת בה' עדי עד פי פֿקה ה' צור עוקמים. האָט פֿתחון אָן השרת אייגיג ווארום צוא איהם איז ביידע וועקטין דא פֿונג אז ווער עס ווארפט ארויף זיין פֿתחון אויף השרת אונ טוט זיין רצון אונ געט רחמים אז זיינע קינדער זאלן גיין אין דער וועג פון דא היידעגעה הורה העקפט איהם השרת ער זאל האָפֿן פון זיין פֿבור גדרקה אויף דער וועלט אויף. היין זיין גרויסער שכר וואס איז איהם פאסאָפֿין אויף זענער וועקט ווארום צוא השרת איז ביידע וועקטין:

הקדמה

הנה כאשר שזה הספר נתיסד להיות נשים והירות להתנהג כרין וכדת אמרתי בנפשי שטוב לצרף לזה הספר עוד דינים מהלכות נדה הנחוצים לאשה שתהא בקיאה בהן כדי שלא חבוא לירי מכשול ואען ואומר. הנה כאשר ידוע לכל גדול הצרות והמצוקות אשר נתהוו בעולם מדי יום ביום וכאשר אנו רואים שאין אף איש אחד אשר ימלט מצרות שונות וכודאי משפמי ה' הוא בצדק ובויושר. ע"כ צריך כל איש להתכונן כמעשיו ולראות הימב ולא על מעשיו לבד כ"א לראות לתקן כל מה שיהיה ביכלתו גם מעשה זולתו מהעונות העצומים אשר נכשלים בהם בני אדם. והנה כאשר ידוע בנות ישראל נשים צדקניות הן ואינן רוצות לחבוא ח"ו ומ"ם הרבה נכשלים בעון חמור של איסור נדה שיש ע"ז חיוב כרת והסיבה ספני שלא למדו הלכותיה ויש מהן הרבה שאין להם אבות שילמדו להם. וע"כ הרבר הזה הוא בנקל להם ואינן יודעות שיש בהלכות נדה כמה ענינים אשר בעיני האדם נראה שהוא דבר קל ובאמת הוא דבר חמור מאד שנוגע לאיסור כרת ר"ל ועי"כ בא האדם ג"כ אח"כ לצרות קשות ורעות. בנות ישראל התעוררו נא ורחמו על עצמכן וזכרו את אלהים היושב בשמים וגם רחמו על בניכם כי לבד העונש החמור שיש בעון נדה שהוא עונש כרת עוד הבנים נחשבים בני נדות אשר הם פגומים ומתועבים כמעט כמו ממורים וגם רחמו על עצמכם כי המשנה הקדושה אמרה לנו שמה שהיולדות מהות בשעת לידתן הסיבה הראשונה הוא ספני שאינן והירות בנדה, ואפילו אותה האשה שמניחין אותה בחיים ולא

אזוי וזו עם איז בעוונתם אויף דיא וועלט. דיא ביישענע צרות געפאך: וזויה סיר זעהן געפאך היינט אויס אין אַלע היינזיקטען און פונדאיי דעם אייבערסטניגם בנהנה איז ריקטיג. ברודף יעדער גענעט זיך נוס אום צא קאכן. נישט אצין נאדער פיר זיך נאדער אויף ביא אנטעקע צא זעהן כים אַלע סיגליקייט צא פערצאכטען אויף דיא גרויע פערקטליקע זינד. נאם ווערין פיר סענזשין געפאך געשטרויכילט. און אזוי וזויה עם איז בעוואקט דאם (נישים צדקניות) יודישע קינדער זענען ביז נוס און פרום און וויקען נישט חליקה קיין שלעכטן טוהן. נאר דאך ווערין געפאך פיר געשטרויכילט אין דער פארקטעליקען איסור נדה (איסור כרת ר"ל) דער נוייט זייה דאבין נישט גיקערניט דיא דינים פון הלכות נדה און טייט נוייט זייה דאבין געפאך גישט קיינע עקשערין נאם זאלן וזייה לערנען. באדאך איז בייה זייה דיא זאקען גרינג. און ווייסן נישט אז ווען מען גייט אראפ דיא סינדעכטע דאר און מען טוט נישט וזייה מען באדאך צא טוהן איז מען נוישער איין רעכטע נדה (פחויב כרת ר"ל) און באדאך קופען ארום אַלע ביישענע צרות. יודישע קינדער דערפארעכט אייך און געדענקט אין איין גאט אין היקער און דאט בהמנות אויף אייערע אייגענע קינדער דען נישט גענוג אז עם איז איין גרויסער פארקטעליקער איסור (כרת ר"ל) ווערין נאך דיא קינדער (פגי גדות) נאם זייה ווערין גידעניט כמעט אזוי וזייה (ממורים ר"ל) איז אויך דערפארעכט אייך אויף אייערע זינגע יאדער. ווארום דיא היידיגע משנה שרייבט דאם נאם גיטויעניג גייען ריד זאנעק פז דער וועקט אין דיא קיכפעט. איז דאם ערשטע נוייט זייה זענען גיט גיהים אין הלכות

מתה בעת לרתה צריכה לידע שהיא מזמנת עוד לעונש גדול וליסורים גדולים בעוה"ב, והיא הצטרך ליתן דין וחשבון על כל פנים ופעם שלא היתה זהירה בדין, וע"כ חורנו והדפסנו את האוהרה הזו עם ענינים הנחוצים מאד מאותה הלכה מן הגאון הקדוש ר' שלמה זלמן זלה"ה אב"ד ר"ק ווארשא בעל חמדת שלמה אשר כל אשה הקח לה מעד לקרות ולוהר מאד שלא לסור מזה אפילו כמלא נימא ומי שאינה יודעת לקרות בעצמה להבין תבקש אשה אחרת שתאמר לפניו ותסביר לה הדבר ודעיקר שלא תמנע מדבר זה מחמת בושה ותשער בעצמה אלו היתה צריכה לאיזה טיבה שנוגע לה בעניני החיים שלה בעוה"ז בודאי לא היתה מתביישה וכפרט בדבר זה שנוגע לעוה"ז ולעוה"ב וגם נוגע לחיי בניה וכמו שכתבנו בודאי צריכה שלא התבייש וכל איש מחויב לראות שתהיה אשתו בקיאה היטב באלו הלכות וטוב ונכון שקודם שנכנסות בנות ישראל לחופה אבותיה או קרוביה יבררו לה איזה עקרם מהלכה זו אותן הדינים שצריכה להן לידע ובזכות זה יתברכו סמעינן הברכות ויזכו לבנים ה"ח ואריכה ימים :

גדה. און אפיז אַנעקע וואס מיר קאזט קעבין באַרף זיא וויסען אז עס איז אַהן גיגרייט גרויס שטראַף און שרעקדיקע יסורים אויף יענער וועקט פאר דיזע פאַרקטיקע עבירה און זיא וועט באַרפֿן אָפּ געבין דין און השׁבון פאר יענער פֿאַל באַרום האַבין סױ איבער גיט געדרוקט דיא אַוהרה מיט דיא גייטיגע דינים פון הלכות גדה פון הייליגען גאשעצקער צדיק הגאון הקדוש ר' שלמה זלמן זלה"ה אב"ד ר"ק ווארשא אז יענע פרויא זאך זיך צייט געטען צוא גיינען און דער פון גישט אָב צוא גיין דאס גרינגסטע זאך און ווער עס קען גיט ליינען זאך געטען זיין אַנגעקע פרויא זיא זאך אידר גוט ערקלערין. און כמעדי גישט זיך צוא שעטען. זיא זאך זיך פאַרן טעלן אז זיא באַרף האַבין איין מוֹבד וואס איר איז נוגע אין איר קעבין וואקט זיא זיך געוויס גיט שעטען גפֿרט דאס איז נוגע אין דיא וועקט אין יענע וועקט און איינע קינדערקער קעבין באַרף זיא זיך געוויס גיט שעטען און יענער באן איז מרובב צוא זעהן אז זיין ווייב זאל אין דיא דינים גוט קלאר זיין. און דאס רעכט איז אז קיין יודישע טעכטער זאלן פריער אונטער דער רופה גיט גיין ביו דיא עקלערין אָדער אירע פריינד זאָרן איר אויס קערנען דיא דיפֿט דינים פון באַנענט וואס זיא באַרף וויסען. און בִּזְכוּת זַה וועלן זייא גיבענטשט ווערין (כמעטן בפֿרכות) און וועלן זיך גיין צוא האַבין קינדער פֿלומירי רבֿמים און צוא אַריבֿת ימים :

גדר עולם

א.

כר איש מחויב לפרוש מאשתו סמוך לווסתה היינו סמוך לזמן שהיא רגילה לראות ואפילו עדיין לא ראתה ואם אין לה זמן קבוע לזה צריכה לשאול אצל מורה הוראה איך לנהוג עם הפרישה שלה :

ב.

כל אשה שצריכה לשאול שאלה בעניניה איננה רשאה לשאול אצל אשה אחרת כ"א אצל מורה הוראה. ולמע"ה שאשה לא תרהיב בנפשה לפסוק איזה דין :

ג.

כל אשה שמרגשת שנפתח רחמה או שיצאה ממנה ליתנה צריכה תיכף לבדוק עצמה בתהיבת בר נקי וכשהמצא איזה דבר לח אם היא לבנה לנמרי מהורה ואם אינו כך או שנפתחה רחמה ובדקה ולא מצאתה אח"כ כלום צריכה לשאול שאלה וכן אם לא בדקה תיכף משנפתחה רחמה צריכה ג"כ לשאול שאלה :

ד.

בזמן שהיא מטאה בין מרם בין סתם עד אחר הטבילה צריכה להיות מרוחקת מבעלה שלא ינעו זה בזה. היא אמורה לישן על מטתו וכן הוא על מטתה אף שלא בפניה וכ"ש כשגם היא שוכבת שם בודאי אמור להם לישן יחד אף כשהם מלובשין בבגדיהם והעין מזה גדול מאד ויש עבור זה עונש גדול והובא בשה"ק שדומה לה לאחר שמגלגל עצמו בבית הכסא. וגם צריכין ליותר כל זמן גידותה קודם הטבילה

א.

יעקב אשה אין זך כדאיב אפ צוא ליידיען פון אידר סאן ווען עס קסט אויס אידר (ווסת) דאס גיינט כען ווען זיא איז גיזאקנט צוא ועדן אפיר זא זיא האט נאך גיט גיזעקן אונ אז זיא האט גישט קיין גינעצטע צייט כזו זיא פרעגין א שאקה בייא כ"ה הורא; וזיא זיא נאך זיך טהיג זיין מיט דעם אפ ליידיען :

ב.

יעקב אשה וואס זיא אפ פראגן א שאקה מאר זיא גישט פרעגין בייא קיין אנדערע אשה. נאר בייא איין כודה הוראה. אונ למעיה קיין פרויא נאך זיך גישט דער ועעין צוא פסקענען :

ג.

יעקב פרויא וואס זיא האט גישפירט אז אידר סיטער אדער גיבירט האט זיך גיעפינט. אדער זיא שפירט אז עס איז געפירט אפ גיזאקען פון אידר. כוס זיא זיך באקד גיט בודק זיין מיט אריין מיכעל. אונ ווען זיא גיפינט אנאקסיוס אונ עס איז גאנץ קלאר איז זיא טהור. אפער ווען עס איז גישט גאנץ קלאר, אדער אפיר זיא געפינט נאר גישט כוס זיא סאכען א שאקה. דעם גרייכען אז זיא האט זיך גישט באקד בודק גינען כוס זיא איך סאכין א שאקה :

ד.

ווען זיא איז טמא בייא פון דם אדער פון אייר פלעק ביז נאך דיא טבילה כזו זיא זיין דער גייטערט פון איר סאן. זייא זאלין זיך גישט און רייען איינער דעם אנדערן ער פאר גישט זאלאפן בייא אידר אויפן בעטיג ווען זיא איז אפיר גיטא אונ בפריס אז זיא איז אויך דא סארין זייא פונדראי גיט זיין אין איין בעטיג אפילו אז זייא זענען גיידע און גיטאון דיא עבירה איז דער פון זייער גרויס דאס איז דער פאר דא איין שידעקדיגער עושן ווערט גיבראכט אין ספרים תקדושים דאס איז גרייך וזיא ביא וואקנערט זיך

גדר עולם

שלא להושיט או לזרוק שום דבר מידה לידו, ויהיו זהירין שלא יראה כשרה במקום המכוסה. ולא ישחקו שניהם יחד ולא ידברו דברי היתול וקלות ראש ולא יאכלו ביחד מכלי אחד והוא אסור לאכול או לשתות מהמאכל או מהמשקה שנשאר ממנה אך אם שפכו אל כלי אחר מותר לו לאכול או לשתות. בכל אלו הדינים אין חילוק בין הימים שרואה בהם דם ובין הימים שסופרת השכעה נקיים כי כל זמן שלא טבלה הרי היא גדה נמורה לכל הדינים ולמעה"ש שלא יקילו עצמן בכל אלו הדברים [ועוד כהרבה דברים המוכח נמ"ו ופוסקים עתה אסרה לעשות לנפלה] כי הם עבירות גדולות ולא יחטאו ח"ו את ימיהם :

ה.

דיני הפסק טהרה

כל אשה שנמטאת מדם או מכתם יכולה לעשות ההפסק טהרה כיום החמישי אם פסק מלזוב דמה היינו אם נמטאת כיום א' תוכל לעשות ההפסק טהרה כיום ה' ולמעה"ש ולמעה"ש לזוהר הימב שיהיה ההפסק טהרה כדן כמו שנכתוב בסמוך :

ו.

בדיקת ההפסק טהרה צריכה להיות סמוך לשקיעת החמה שהוא ערך שעה קודם הלילה. ואם היה בין השמשות צריכה לשאול שאלה אצל מורה הוראה [ומה שכתוב בספר מעין מהור אחר בין השמשות הוא טעות הרפוס] :

זהו אין איין ביהת הפסקא גם בארף פקען זהו היטין אין דער צייט וואס ווא איז איין נדה גיט דער באנגען אדער ווארפין קיין טום וואך איינער דעם אנדערין. וויא זאלן זיין גיהיט אז ער זאל גישט זעקן איד פאר בארנין זייב וויא זאלן גישט באקען צוא זאפען אונ גיט עסקן צוא זאפען פון איין גדי ער פאר גישט עסין אדער טרינקען פון דער גדי וואס ווא קאכט איבער. גאר אז סען האט איבער גינאפען אין אין אנדערע גלי סעג ער שוין עסין אדער טרינקען. עס איז גיט קיין תולוק) אונטערשיד ביא דיא סעג וואס ווא זעקט דם. אונ ביא דיא טעג וואס ווא צייגט שוין דיא היינע טעג דין ווא גייט טבנה. איז ווא גאר אדעכטע נדה קינען אקע זאפען. למעה"ש גישט צוא פערנינגערין וזה גארר לשפארק אפ גיהיטען צוא זיין אין דיא אדקע דינים. ווארים דאס איז גרויסע גבירות. וויא זאלן דו וויינען גארדין גישט פאר זינדיגען :

ה.

דינים פון אפ ציען.

יערער אשה וואס איז קטא גינארין פון דם, אדער פון איין פקעק, קען ווא מאכן דעם אפצוג אין פינפטען טאג. אויב עס האט שוין אויף גיהערט צוא זיין פון אידר דם, היינו אויב ווא איז קטא גינארין וונטיג קען ווא טאפען דעם אפציג דאנערשטיג למענה ולמענה נמ גיהיט צוא זיין אז דער אפצוג זאל זיין דעכטיג דין וויא ווייטער נעט שטיין :

ו.

דער אפצוג בארף זיין איידער דיא זין גייט אונטער דאס איז אין ערה אין שעה פאר נאכט. אונ אויב עס איז גינען ווייניגער ווא איין האדקע זעה פאר נאכט בארף ווא

ז.

ההפסק מהרה צריך להיות כך. הרהוץ היטב אותו מקום ומכיו והלכש כהונת לבנה והציע על מטהה סדין נקיה והקח חתיכת בד נקיה לבנה מפשתן או מצמר גפן [כאנוויל] ולא תהיה חדשה אלא ישנה והעיון אם היא נקיה ולבנה היטב ובוה העשה הבדיקה היינו שהכנים את הבד באצבעה עמוק עד המקום שמרגשת כשהיא עם בעלה והברוק היטב בכל הצדדין בחורין וסדקין ואם כבד לה מאד להכנים הבדיקה בעומק כ"כ כמו שכתבנו לכה"פ תראה להכנים בכל כחה עד המקום שידה מגעת בכל האפשרי ולברוק בכל הצדדין בחורין ובסדקין. והאשה שאינה עושה כן ומכנסת הבדיקה כ"א מעט ומקנחת עצמה אין בדיקת הפסק מהרה שלה כלום ולא תועיל לה מבילתה והרי היא בחוקת נדה [בחיוב כרת ר"ל] :

ח.

מהנכון שתנהג עצמה שאחר בדיקת ההפסק מהרה תכנים חתיכת פשתן נקיה בעומק וגם יהיה דחוק ויהיה מונח שם עד הלילה ואח"כ תוציא ותראה אם היא נקיה :

ט.

מיום המחרת שאחר בדיקת הפסק מהרה זו התחיל למנוה השבעה נקיים ומחויבת לברוק עצמו. שהי פעמים בכל יום משבעת הימים שחרית וקידם הערב בחתיכת

וּיֵאָמֵר אֵל שְׂאֵלָה (אֹנֵן וְאֵם אֵין סָפֵר מֵעֵן מְדוּר שְׁמִיטֵי נֶאֱדָר בֵּין הַשְּׁמִטוֹת אֵין דָּאם צְבֵרָא פִין דְרוֹק :

ז.

דְּעַר אָבְצוֹג בְּאֶרֶץ זֵיין אַוּי. וְיֵאָל זֵיךְ גוֹם צָרוֹם וְנֵאֲשִׁין דָּאם אָרֶט אֹנֵן אָרֶט דְּעַם אָרֶט. אֹנֵן אֵן סוֹעֵן אֶקְאָרְדֵר דְּעֵבֵד. אֹנֵן לֵיגֵין אֶקְאָרְדֵר לֵיזְעָה. אֹנֵן גְּעַסִין אֶנְאֵין בֵּיין מִיכֵיל פִין לֵאוּוִינֵט אָדְעַר פִין בְּאֶנוּוִיל. גִּישְׁט קֵיין זֵייא מִיָּקְעַד אֹנֵן גִּישְׁט קֵיין שְׂפֵאָפֶס נָאָר אֵיין אָרֶט מִיָּבִיר. אֹנֵן בֵּייא קֶקֶען אוּיב עֵם אֵין גוֹם בֵּיין אֹנֵן נוּיִם. אֹנֵן מִיט דְּעַם מִיָּקְעַר טֵאָכֵין דִּיא בְּדִיקָה. בֵּיינו זֵיא וְאָל דָּאם מִיָּקְעַר אַבִּיין בְּרֵיִינְגֵען אֵין דְּעַם אָרֶט מִיט דְּעַם פִּינְגֵער גֵּאָנְץ מִיָּף. אַוּי נוּיִט וְיֵיא וְיֵיא לְסִמְרִם וְעֵן זֵיא אֵין צוֹא וְאָקֵען מִיט אֵיזֵר בֵּאָן אֹנֵן זֵיא זֵיךְ נוֹט בְּדִיק זֵיין אֵין אָקֵע זֵיִיטֵען אֹנֵן אָקֵע וְיִנְקֶקֶען. אֹנֵן וְעֵן עֵם אֵין אֵיזֵר גֵּאָנְץ עוֹוֵעֵדֵר אַבִּיין צוֹא בְּרֵיִינְגֵען אַוּי וְיֵיא דָּא לְסִמְיִם. צוֹם וְיֵינְדִּסְטֵען מִסֵּם זֵיא זְעֵקֵען מִיט אָלע קֶעֶפֶטִין אַבִּיין צוֹא בְּרֵיִינְגֵען אַוּי מִיָּף זֵיא עֵם אֵין גָּאָר סְגֵלְטָה אֹנֵן בְּדִיק זֵיין אֵין אָקֵע זֵיִיטֵען אֹנֵן אָקֵע וְיִנְקֶקֶען. אֹנֵן דִּיא אֵלְטָה וְנָאָם מִיט גִּישְׁט אַוּי. גָּאָר זֵיא בְּרֵיִינְגֵען אַבִּיין אָבִיסִיל אֹנֵן וְיִשְׁט זֵיךְ אָפֵם אֵין דְּעַר אָבְצוֹג גָּאָר גִּישְׁט גִּירְעִינִט. אֹנֵן עֵם דְּעֵקֶפֶט גָּאָר גִּישְׁט אֵיזֵר מִיָּבִירָה אֹנֵן זֵיא אֵין וְיִיפֵער אַנְדֵה [בְּחֵיב בְּרַת ר"ל] :

ח.

עֵם אֵין גְּבִירָה זֵיךְ נוֹהֵג צוֹא זֵיין אֵין נֶאֱדָר דְּעַם אָבְצוֹג וְאָל זֵיא צֵרִיין בְּרֵיִינְגֵען אַבִּיין מִיָּקְעַר גֵּאָנְץ מִיָּף אֹנֵן אֵיִינְג. אֹנֵן עֵם וְאָל דִּיאֲשִׁין דִּיקֵען בֵּיין נֶאָכֶס. אֹנֵן דְּעַר גָּאָר זְעֵהן אוּיב עֵם אֵין גֵּאָנְץ בֵּיין :

ט.

פִין בְּאֶרֶצֵע זֵיִיךְ דְּעַם אָבְצוֹג וְיֵיא זֵיא אֵין הֵיִקֵען אֵיִיִלְען דִּיא וְיִקֵען הֵיִינְע טֵעֵנ. אֹנֵן זֵיא

גדר עולם

בד נקיה ולהכניסו בעומק כנ"ל ואם כבר לה לעשות כן בכל יום למעשה"ש לכה"פ פעם אחת בשבועה ימי נקיים [והעיקר ביום ראשון] מוכרחה לעשות הבריקה מטש כבדיקת ההפסק טהרה ושאר הבריקות העשה איך שהוכל. אך כל אשה צנועה בל היקל עצמה בהכדיקוה והכדק עצמה היטב כל שבועת הימים ואם לא בדקה עצמה היטב אף באחד משבועת הימים כבדיקת טיבה בעומק כמו שצריך להיות ורק הכניסה מעט וקנחה עצמה אינה נחשבת השבעת ימי נקיים לכלום וסבילהה אינה סבילה ועדיין היא נדה גמורה :

• י •

כל הבריקות צריכות להיות לאור היום ולא לאור הנר ולא לאור האבוקה [לאמפ] :

• יא •

השבועה ימי נקיים צריכין שיהיו רצופים דהיינו שלא תראה בכל אלה הימים שי"ם דם ולא שום כהם. ואם מצאה דם או כהם באמצע השבעה נקיים שנמטאה עי"ז. צריכה לחזור ולספור שבעה נקיים מחדש ולעשות מקורם בדיקת הפסק טהרה עוד הפעם כד"ן הנוצר למעלה, אלא שאינה צריכה להמתין חמשה ימים עד עשיית ההפסק טהרה כמו בתחלה אלא באותו יום שנטהרה מדם היכול לעשות קודם הערב ההפסק טהרה וממחרת התחיל לספור השבעה נקיים :

• יב •

במצא איזה נשים שאינן יודעות איך להנהיג וכאשר צריכין לעשות ההפסק טהרה

זיא איז כְּרִיבָה זִיך בַּנְדָק צווא זײן צײַנײא מאל יעדען טאג. אין דער פריא אונ פאר באַמט אַקע זײַבען טעג. באַנזן טיף מיט אַרײַן טײַקעל. נאָרר ןױען עס איז אײַדער זײַנער אַזוי טיף בַּנְדָק צווא זײן ןױא עס דאַרף זײן. למענה׳ה אין ןױײַנגײַטען אין באַהל פון דיא זײַבען רײַנע טעג (אונ דער הײַפּט איז דעם ערשטן טאג) כּוּז זיא באַקען אַ בַּנְדָק אַזוי ןױא דיא בַּנְדָק פון אַבצוג אונ אין דיא רעשטע טעג ןױײַנדריקע בַּנְדָק. נאָר יעדע פּרומע אַקשה זאָר זיך גײַטש גרײַנג באַבין אונ זאָר אַקע טאג גוט בַּנְדָק זײן. אַפּער ןױען זיא דאָט גײַן אין סאָר פון דיא זײַבען טעג אײַך גײַטש בַּנְדָק גײַנען באַנזן טיף ןױא עס גײַדער צווא זײן. נאָר אַבײַקעל אַרײַן גײַברענגט אונ אַפּ גײַטש. איז אײַדער זײַבען רײַנע טעג גײַטש גײַקעניט. אונ דיא טבילה איז גײַן טבילה גײַטש. אונ זיא איז ןױײַטער אַקעבטע נדה :

• י •

אַקע בַּנְדָק בַּרפּין זײן בײַא דיא לײַטקײַט פון טאג גײַטש בײַא גײַן קעכט אונ גײַטש בײַא גײַן קאַכט :

• יא •

דיא זײַבען רײַנע טעג בַּרפּין זײן דאַרף אַנאָנדער. זיא זאָר אין דיא טעג נאָר גײַטש גײַפּנען גײַן כּס אונ גײַן שום פּלעק. אונ ןױען זיא דאָט גײַפּנען דם אַדער אײַן פּלעק אין סײַטען דיא זײַבען רײַנע טעג ןױא זיא איז כּגאָ ןױואַרין כּוּס זיא אײַפּס בײַא צײַקען זײַבען רײַנע טעג. אונ באַבין אײַן גײַעס אַבצוג רעכטיג ןױא אײַבין איז גײַטשאַנען. נאָר זיא בַּרפּ גײַטש ןױאַרטן פּינף טעג אײַף דעם אַבצוג. נאָר ןױען זיא ןױערט רײַן גאָן זיא פאר באַמט באַבין דעם אַבצוג אונ פון סאָרגין אָן הײַבין צײַקען זײַבען רײַנע טעג :

גדר עולם

אינן בודקות עצמן קודם הערב שמש ואומרת שמכוונת במחשבה שהתחיל ההפסק
מהרה מביום ובלילה עושין הבדיקה טוריעים אנחנו אוהן שהם בחוקת נידות נמורות
כשעושין כן ומצוה לפרסם מעוהן זאת :

יג.

כלה קודם חתונה צריכה לספור שבעה נקיים קודם מבילתה וההפסק מהרה והבדיקות
מהשבעה נקיים שזה הוא לבדיקת שארי נשים ואסור לה להקל עצמה ח"ו
בשום אופן אף כחוט השערה :

יד.

תתחיל לספור השבעה נקיים כמוך להתנותה כשיודעת בכיורור הזמן המוגבל
שהחתונה צריכה להיות :

טו.

אם כאמצע ספירת השבעה נקיים אירע שנתאחר זמן החתונה ולא תהיה בהיום אשר
חשבו בהחלה צריכין לשאל אצל מורה הוראה אם צריכה לספור השבעה נקיים
מחדש. ומצוה רבה לפרסם זאת כי כמה אנשים אינן יודעין זה שצריך לשאל שאלה
על דבר זה וסוברים כי כיון שספרה שבעה נקיים ריה :

יב.

מייד נוייבער נואם נייסן נישט. אונ אז וויא בארפין פאכין דעם אָפּצונג. נענין וויא
זיך נישט בודק פאָרנאכט. נאָר וויא זאגן אז וויא האבין אין זינען. אין זייא נאכט
פאכין וויא דיא פּרנקה. זאלן וויא וויסען אז וויא זענען דעקטע נידות, עס איז אַ סאָנה
דאס קפּרסם צוא זיין :

יג.

אַ פּקה פאר דיא תּרנקה מוז ציילן זינען היינע טעג פאר דער טביקה. אונ דער
אָפּצונג אונ דיא פּדיקות פון דיא זינען היינע טעג איז נדיה וויא זייא אין אַנדעקע אָשה
זייא פּאָר זיך גאר נישט פאר גרינגערין חזו אויף גיין שום פאך דיא סינדיקטע קאָר :

יד.

זיא נאך ערשט אָן הייבן ציילן דיא זינען היינע טעג נאָהנט פון דיא תּרנקה.
נוען זיא ווייכט טוין קאָר אונ זיכער נוען דיא תּרנקה נעם זיין :

טו.

אז אין מיטען ציילן דיא זינען ריינע טעג. האט זיך ניםאכט איין עיכוב אז דיא
תּרנקה נועם נישט קענען זיין אין דעם פּאג נואם קען האט פריער אָפּ נישטיקט. באַרף
קען פּרעגן אַ שאַה אױב זיא באַרף איבער נייטס ציילען זינען ריינע טעג. עס איז
אַ גרויסע סאָנה דאס דעקאנט צוא פאכין. טייד פיל קענשין נייסין נישט אז בארום באַרף
קען פּרעגן אַ שאַה. וויא פיינען אז זיא האט נאָר גרייכט זינען ריינע טעג איז
טוין נענט :

גדר עולם

טז.

דיני טבילה

ביום שצריכה לילך לטבילה לא תאכל בשר כל היום וולת אם אירע טבילה במוצאי שבת מותר לה לאכול בשר בשבת אלא שהנקר היטב בין שיניה בערב קודם לטבילה כי אם יש דבר מה בין שיניה או על שיניה טבילה אינה טבילה גם לא הלויש עיסה ביום טבילה ולא תנע בכל דבר הנדבק על ידיה. אך אם צריכה לעשות לכבוד שבת העשה הכל ואך הרחויץ עצמה היטב אתר זה :

יז.

צריכה לילך לבית הטבילה בעוד יום בכדי שתוכל לרחוץ את עצמה ולמרק ראשה וליטול צפרניה וכל מה שצריכה לעשות העשה הכל ותעסוק בדברים אלה עד שתחשך. ואם אין באפשרי לה לעשות הכל קודם שחשכה מותרת לעשות כלילה אך כל העשה במהירות ורק בישוב הדעה. ומאד יש לזוהר שהאשה העומדת על הטבילה כל החפו ותרחק בהנשים שיכלו מעשיהן שע"ז לא יוכלו לעשות הכל כדון והאשה הרוחקת בהנשים שימחרו מעשיהן מחמאת את ימיה בזה ועונה השא ואסורה להיות עוד מטינית ע"ז אם לא תמיב מעשיה :

יח.

צריכה לרחוץ היטב כל גופה וכל מקומות הנסתרים צריכה למטר אותם שלא השאר

טז.

דינים פון דיא טבילה :

דעם מאג ווען זיא בארף גיין טבילה זאל זיא דעם גאנצן פיאג קיין פלייש נישט עסיי. נאחר אז זיא איז טובל כוצאי שבת (שבת צינאבט) מעג זיא שבת עסין פלייש. נאר זיא זאל זיך גוט אויס שטעכין ציא ווישען דיא ציין פאר דער לביקה. (וארום אז עס איז עפעס דא ציא ווישען דיא ציין אדער אויף דיא ציין. איז דיא טבילה נישט קיין טבילה. אויף זאל זיא דעם גאנצן קאג נישט קנעטין קיין פייג אונ נישט און רייען קיין קקעקעריגע זאף. ווען זיא בארף טוהן קבד שבת. מעג זיא מנען. נאר זיא זאל זיך באנד דער נאך גוט אפ וואשן :

יז.

זיא זאל גיין צייטליך פאר נאכט אין מקוה. כדי זיא זאל קענען זיך באדין צוואנגן ארעם וואס מען בארף טוהן אקעס פאר נאכט און עס זאל דויערן אין דער נאכט אריין. און ווען עס איז אפער אידר נישט מעקליך אקעס ציא טוהן פאר נאכט. מעג זיא טוהן פייא נאכט. נאר זיא זאל נישט טוען האלנדיג נאר גימאכין. כמעגה דיא טקערין זאל נישט זאגן אויף דיא נייבער פייא דעם באדין. כדי זיא זאל קענען אקעס טוהן פדין. און דיא טקערין וואס זאגט אויף דיא נייבער פאר וינדקט זיא זיך אידרע יאידרין. און זיא טאגה נישט ויין קיין טקערין :

יח.

זיא זאל זעהן זיך גוט ארום וואשן דעם גאנצן גוף. איז אקע פארפארענע ערשער קיין ציא באדין. עס זאל אויף אידר נאר נישט קלעבן. און דיא דאר גוט ציא קעפען

גדר עולם

עליהם שום לכלוך. וצריכה למרק ולחוף את שערותיה היטב וכל זה יהיה כמים חמין. ואחר רחיצתה צריכה להשניח היטב על כל גופה אם אינו דבוק שום לכלוך בגופה ואם נקי הוא לנכרי ובהמקומות שלא תוכל לראות בעיניה המשמש בידיה אם אין שם לכלוך וכן כשהולכת על המדרגות אל המקוה ומתלכלכים רגליה בעפר ושם תרחוץ אותם היטב במי המקוה קודם מבילתה ותעיין קודם המבילה על רגליה ובין אצבעותיה אם הם נקיים :

יט.

האשה העומדת על המבילה צריכה להשניח היטב שלא תצא מהאשה המובלת בשעת מבילתה שום חלק קטן מגופה מן המים וגם על שיערה מאד צריכה להשניח שלא יצופו למעלה מן המים כי אף אם יצאה רק מקצת משיערה אחת כהרף המים לחוץ אין מבילתה טבילה כלל והרי היא עדיין בנידונה באיכור כרת ר"ל על צריכין ליוהר מאד בזה. ומנהג טוב שהנשים לא ישאו על ענפן שערות גדולות כדי שלא תבאנה לידי מכשול במבילתן :

כ.

לא הטבול עצמה בקימה זקופה וגם לא השוח הרבה יותר מדי [וע"כ צריך שיהי' גובה המים לכה"פ כאצבע למעלה מטבורה (נאפיל) כי יש מקומות בנוף שנסתרין כשעומדת בקימה זקופה וכן כשישחה עצמה הרבה ולא תבא שם המים אלא צריכה לכפוף עצמה מעט כמו בעת שעורכת עיסה. ידיה לא יהיו סגורים רגליה לא יהיו

אנן אוים צוואגיו. אנן דאם אקעס זאך זיין מיט וואקעס וואקער. אנן נאך דעם פאדן זאך זיא זיך גוט צרום זעהן דעם גאנצען גוף אויב עס קלעבט גישט עפעס אויף דעם גוף. אנן אויב עד איז גאנץ היין. אנן דיא ערשער וואס זיא קען גישט דער זעהן מיטן אויג זאך זיא צרום מאפין מיט דיא הענד אויב עס איז גאר היין. גם אז זיא גייט אראפ אין סקנה אנן דיא פיס ווערן איין גיטעשין אין פקאפע זאך זיא פאר דיא מביקה גוט אפ וואשן אין סקנה דיא פיס אנן צווישן דיא פינגער אנן בייא קקען אויב עס איז גאר היין :

יט.

דיא טיקערין דארף שטארק אקמונג געבן בלעזת מביקה אז עס זאך גישט צרום שטארין היין טוב דקס פון גאנצן גוף פון וואקער. אנן אויף דיא האר שטארק אקמונג זיא געבען עס זאך גישט צרום שטארין אדער צווישען איינער דעם וואקער. ווארום אז עס האט צרום גישטארט פון וואקער אפיז איין פרעג פון איין דאר איז דיא מביקה גאר גישט קיי מביקה אנן זיא איז ווייטער איין רעכטע גדה ע"כ איז אקמונג טוב אז ווייטער זאלן גישט גיין אין גרויסע האר גדי זיא זאלן גיט קיסען זיא קיין מביקה :

כ.

זיא זאך זיך גישט סבב ויין גאר אויף גישטעלם. אויף גישט שטארק איין גיבוטען דען עס איז דא ערשער אין גוף וואס ווערן פאר פאדגין דארף דעם. אנן דאם וואקער קיבט גישט אויף זיא דאריבער זאך זיא זיך סבב ויין אפיסעל איין גיבוטען אזוי וזיא זיא וועלנעקט מיינ. דיא הענט זאל זיא גישט האלטן זיא גיבאכט. דיא פיס זאך זיא

גדר עולם

מדובקים זה בזה שאם היו הנליה מדובקים זה לזה וידיה סגורים עד שלא היכל לבא שם המים בניניהם לא עלתה לה מבילתה. פיה אינה מחויבת לפתוח שתבא מיץ לפיה אבל לרבק שפתיה ביותר אכור. אך צריכה שיהיו שפתיה רפויים כמו שהם המיר. עיניה אכור לסגרם היטב וכן לפתחם ג"כ אמור אלא צריך שיהיו סגורים מעט. וצריכה לזוהר בכל אלו הדברים כי כמה דברים מעכבים המבילה אף בדריכר ואם לא הוזהר בהם הפסל את מבילתה. ולכן לא תעשה המבילה במהירות כ"א בישוב הדעה כרי שתזכור את כל אשר צריכה לעשות ובכל אשר צריכה לזוהר :

כא.

אם אירע מבילתה בליל ש"ק צריכה לילך לבית המרחץ בעוד היום גדול לא פחות משעה שלמה קודם זמן הדלקת הנרות כדי שיהא לה שהות להקן את עצמה היטב קודם זמן הדלקת הנר שלא הבא לידי חילול שבת ח"ו ותוכל לילך להדליק נרות שבת בזמנה ואח"כ תלך לבית המבילה. ואם נהאחרת ותראה כי לא יהיו לה שהות לבא להדליק הנרות בזמנה תגיד לבעלה שהוא ידליק הנרות כדי שלא הצטרך למטר את עצמה מחמת זה וע"י המהירות לא תעשה הכל ח"ו כיאות. וקודם כל דבר הטול צפרניה ותסרק את עצמה כל עוד שלא שקעה החמה כי משתשקע החמה והשכה אמור לעשות זאת ומסילא תהא צריכה לדחית מבילתה ליום אחר. ואם שכתה ליטול צפרניה ושקעה החמה צריכה לישאל אצל כורה הוראה. והנני מוהירם ומיריעם כי האשה

גִּישַׁט הַאֲקָטָען צוא נֶאֱמָען. וְאָרוּם אֲזוּ וְיֵאָמֵר דִּיא הָאָט דִּיא הָעֵנִט גִּיהֶאָקָטָען צוא גִּיפֶאָכְט. אָדָער דִּיא פִּים גִּיבֶאָקָטָען צוא וְאָקָען וְעֵלְקָעס דָּאס וְאִיסֶער קָען גִּישַׁט צִיין קִיסָען. אִיז דִּיא מְבִילָה גִּישַׁט גִּיין מְבִילָה. דָּאס כּוֹיֵר דִּיאָרף וְיֵאָמֵר דִּיא גִּישַׁט עֲפֵעֵנען עֵס זָאָר אַרִיין גִּיין וְאִיסֶער אִין כּוֹיֵר. אויף זָאָר וְיֵאָמֵר גִּישַׁט שְׂטאַרְק צוא מֶאָקָען דִּיא לִיפִין. גָּאָר זָאָר וְיֵאָמֵר אַבִּיסֶער צוא הַאֲקָטָען צווי וְיֵאָמֵר עֵס אִיז גִּיווִינְקִינְדִּיק. דָּעס גְּלִיבְקָען דִּיא אויָנען זָאָר וְיֵאָמֵר שְׂטאַרְק עֲפֵעֵנען. אונ אויף גִּישַׁט שְׂטאַרְק צוא בֶּאָקָטָען. גָּאָר אַבִּיסֶער צוא גִּיפֶאָכְט. וְיֵאָמֵר גִּיווִינְקִינְט נִין אִין דָּעס אַקְעָטָען. וְאָרוּם אֲזוּ וְיֵאָמֵר אִיז גִּישַׁט גִּיווִינְקִינְט אִין דָּעס אַקְעָטָען אִיז דִּיא מְבִילָה גִּישַׁט גִּינְעִיבֶנִט פֶּאָר. גִּיין מְבִילָה אַבִּיסֶער דָּעס זָאָר וְיֵאָמֵר דִּיא מְבִילָה גִּישַׁט מֶאָקָען הַאֲקִינְדִּיק. גָּאָר מִיט יִשׁוּב בְּדַעַת. וְיֵאָמֵר אִין זִינְען דֶּאָבִין אַקָעס וְאִיסֶער וְיֵאָמֵר דִּיא מֶאָקָען. אונ אַקָעס וְאִיסֶער וְיֵאָמֵר דִּיא מֶאָקָען גִּיווִינְקִינְט וְיֵאָמֵר :

כא.

אֲזוּ דִּיא מְבִילָה קִיסַט אויס פֶּרִימִיג צוא גִּיפֶאָכְט זָאָר וְיֵאָמֵר אִין פֶּאָר גִּיין אִין פֶּרִיא בִּיא טָאָג אויס וְיֵאָמֵר אִיסֶער אִיסֶער פֶּאָר לִיכְט צִינְדִּיק דָּעס זָאָר אַקָעס קָענע פֶּאָרְטִיג מֶאָקָען זִיך פֶּאָר גִּיפֶאָכְט וְיֵאָמֵר גִּישַׁט קִיסָען צוא חִיזוֹל שְׂפֵת חָדוּ אונ וְיֵאָמֵר גִּיין אַהִיִּים לִיכְט צִינְדִּיק אִין דָּער צִיִּים אונ דָּער גָּאָר זָאָר וְיֵאָמֵר צום בֵּית מְבִילָה. אונ אֲזוּ עֵס אִיז שׁוֹיֵן שְׂפֵעַט דִּיאָרף וְיֵאָמֵר אִיסֶער וְיֵאָמֵר גִּישַׁט אֲוֹנֶעק דָּעס מֶאָן לִיכְט צִינְדִּיק דָּעס זָאָר וְיֵאָמֵר זִיך גִּיט בֶּאָרְפִין אַהִיִּים הִילִיין גִּיין לִיכְט צִינְדִּיק וְאָרוּם דִּיאָרף דָּעס קָען וְיֵאָמֵר זִיך גִּיט מֶאָן צִינְדִּיק וְיֵאָמֵר דִּיאָרף אונ וְיֵאָמֵר וְיֵאָמֵר אִיסֶער אִיסֶער דָּעס זָאָר אַקָעס דִּיא נְעִיג אַרְיֵפ צוא נְעִיג אונ אויס צוא קָעמֶע זִיך אִיסֶער דִּיא זִין גִּישַׁט אֲוֹנֶעק וְאָרוּם אֲזוּ עֵס וְעֵרֶט שְׂפֵת מֶאָר קָען דָּאס גִּיט מֶאָקָען. וְעֵט זִיך דִּיאָרף גִּיט קָענען גִּיין אִין מְבִילָה אונ אויב וְיֵאָמֵר דִּיא מֶאָר נְעִיג אֲפִ שְׂנִינְדִּיק אונ דָּער וְיֵאָמֵר אִיסֶער דִּיאָרף וְיֵאָמֵר אִיסֶער אִיסֶער דִּיא מֶאָר אִיז בְּזִהִיר אונ קָען וְיֵאָמֵר גִּיפֶאָכְט אֲזוּ דִּיא אֲשֶׁת וְאִיסֶער נְעִיג זִיך דִּיא

אשר הסרק את שיערה או ההתוך צפרניה אחר זמן הדלקת הנרות היא מחללה שבת שיש בזה עון מיתה ח"ו ומה שאמרות איוה נשים כי מפני מצוה טבילה מותר ליטול הצפרנים או לסרק את שיערה גם אחר זמן הדלקת הנר מודיעים אנחנו כי מועות הן דבר זה כי לא הותר שים איסור מחמת מצוה זו ולמעה"ש שלא להקל עצמה ובל החמא את ימיה בעין חלול שבת ח"ו :

כב.

הנה יש עוד הרבה דינים מהלכות גרה הכתובים בספר מעין טהור ועוד בכמה ספרים אשר כל אשה מחויבת ללמוד אותם ולא כאיזה נשים שאמרות שהדינים מספר מעין טהור הוא רק לנשים צדקניות. לא כן הרבר אלא שכל הדינים מספר מעין טהור מחויבת בהם כל אשה ואשה ואסור לסור אפילו מאחד מהדינים אפילו כחזם השערה אם לא בשאלה מורה הוראה ואנחנו כתבנו בזה רק עקרי דינים המצויים ביותר שמחוייבת כל אשה ללמוד איהם הרבה להיות בקיאה בהם שלא תכשל בהם ויש כמה נשים עלובות אשר לא ידעו לקרות בספר ומחמת זה נכשלים ר"ל בכמה דברים שהם ח"ו כנרות גמורות. ע"כ אנו מבקשים מאד מאד שאוהן הנשים היודעות לקרות בספר ירחמו על אלה הנשים העלובות שלא יחמיאו ימהם ח"ו ולהודיע וללמוד אותן את עקרי הדינים הנחוצים עד שיהיו בקיאות בהן וידעו ליותר בהם ובזכות זה יוכו לכל מיב ואושר בעוה"ו ובעוה"ב אמן :

כג.

יולדת במדינתנו אינה צריכה להמתין שמונים יום לנקבה כמו שנוהגיה איזה נשים.

צייט פון לעבט צינדן. איז זיא כחלל שפּת וואס עס קומט דער פאר מיטה חזי אונ וואס פייך ווייבער זאגן אז וועגן דיא טענה פון טבירה מעג מעי שצידען נעגיד זייער קעמען אָדער צוואנגן נאך דיא צייט פון ליבט צינדען. וועגען מיר מדיע אז וויי אַנען אין דעם נאך גינצרט, עס איז קיין שום נאך גישט טביר ציא ליב דיא כענה פון טבירה. אונ רעענה חזי גישט זיך במיר ציא זיין וויי זאלן זיך גישט פאר וינדען זייערע יאָדען :

כד.

עס איז דא נאך פיר דינים פון גרה וואס שטייען אין ספר מעין טהור. אונ אנדערע היינטיגע ספרים וואס יעדע אשה איז וויי כחויב ציא לערנען. אונ גישט אזויא וויי פייך זאגן אז דיא דינים פון ספר מעין טהור איז נאך פאר דיא פוזגע ווייבער. עס איז גישט אזוי. נאך דיא אלע דינים פון ספר מעין טהור איז פאר יעדע אשה מען טאר גישט אפ טרעטן דיא מינדעסטע האר פון אלע דינים בידין מיט א שאַה פון א מורה הרצא. אונ מיר האבין נאך דא גישטעט דיא הויפט דינים וואס גיווינמליך איז. וואס מען בארף וויי שפאך צוא לערנען אונ גוט קאָדער צוא זיין. אונ עס איז געבאך פאר באַנרן פיר ווייבער וואס קענען גישט לויגען דערום ווערין וויי חזי נבשך (גישטרויכילט) אין פיר זאבין וואס וויי אַנען חזי רעכטע גירות. ע"כ פעט מען זייער אונ זייער אז דיא עאס קענען לויגען זאלן זעהן בחכמות צוא האַפען אויף זייערע יאָדען אונ וויי צוא זענען אונ קאָדער צוא כאבין אין דיא גייטיגע דינים, ובזכות זיך וועט וויי גוט אונ וואָך זיין אויף דער וועלט אונ אויף יענער וועלט אַזן :

גדר עולם

אלא מיד אחר ארבעה עשר יום מיום לידתה לנקבה ושבעה לזכר והיא נטהרה מרם
 תוכל לעשות בדיקה הפסק טהרה ותתחיל לספור שבעה ימים נקיים ותמבל כדון ומותרת
 לבעלה אך אם הבא דם אחר מבילתה אמורה לבעלה כמו כל הנשים :

כג.

אין יורה בארץ זיה גיט ווארטין אין אונזערע פנינות קיין אכטציג טעג קנקובה וויא
 אונזערע נייבער נענען זיך נודג נאר וויא געס גייט אונזעק פערצין טעג פון גיווינען צוא
 איין נקבה איג זיבען טעג פון אונזר אונ זיה איז היין גיווארין פרי כס קען זיה פאכין איין
 אפצונג אונ אן הייבין צוא ציידין זיבין ריינע טעג איג שיבד זיין זיך איז זיה טוהר צום
 פאן נאר אז זיה נעט איבער אגיים זען דם נעקט זיה אויך אכוד צום פאן אקראט
 ויה זקע :

גדר עולם

חתימת הספר

ידע דמה שנתפרץ באיזה מקומות כהיום שהבחורים [פרעי טוסר ובני כלי הרבות] מרקדים עם הבתולות על ההתניות עון פלילי הוא ועוברים בזה על כמה וכמה איסורים וכבר אח"ל המסתכל באשה אפילו באצבע קטנה של אשה כיון שמסתכל בה כדי ליהנות אפילו יש בידו תורה ומע"ט לא ינקה מדינה של גיהנם וזהו אפילו בהסתכלות בעלמא וכ"ש בזה שהוא מרקד עמה ועובר על זה במה דכתיב ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם [וכמו שמפרש בספר החינוך ע"ש] וגם על מה דכתיב ונשמרת מכל דבר רע ואח"ל שהוא אזהרה שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי מומאה בלילה הרי דאפילו הרהור בעלמא שהוא שלא כהונן אסרה התורה כדי שלא לבוא לידי מומאה וכ"ש בזה שהוא עושה מעשה בפרהסיא להביא עצמו לידי הרהור ולידי הסתכלות וגם בודאי לידי מומאה בלילה נ"כ לבסוף ועל כולם מצווי שעובר ע"י הריקוד גם על הלאו דלא תקרבו לגלות ערוה וכפי מה שידוע שכתבו הפוסקים דבתולות דידן בכלל נדות הם משיגיעו לזמן וסת ובכלל עריות הם ולפעמים מחבקין ומנשקין איש את רעהו בעת הריקוד שהיצי"ר בוער בקרבו ועובר בזה על לאו זה וכמו

ודע זאקסט ויסיין ויאס עם איז אויף גיבראכין גינארין אין איינקע ערשער אז בחורים מאנצין מיט מיידלעך אויף התנות איז אנרויסער עון און זיין זיינען דער מיט עובר אויף ככה עכירות דיא גקרא זאגט אז איינער איז כבון צוא קוקן אויף איין אשה אפילו אויף איר קריינער פינגער אפילו ער האט תורה אין פעשים טובים ויין אונזער הייליקער כליה רבינו וועט ער ניט גישיינקט ווערין פון גיהנם און דאס איז דאך פארין קובן אריין און אל שבו אז ער מאנצט אויף מיט אד איז ער עובר דורך דעם וואס דיא תורה זאגט ולא תתורו אחר לבבכם ואתריי עיניכם איז דער מיין איר זאלט ניט אום זעהן נאך איינער הארצין אין נאך איינע אויגן ריינין מהע זאל ניט נאך גיין נאך דיא בנאך פון גוף וואס דם מענטשין ווילצאך ויין באלד דאס איז ניט גאטס רצון און ער איז עובר אויף דעם פסק ונשמרת מכל דבר רע זאגט אויף דעם דיא גמרא אז דאס איז אפארואג אז דער מענטש זאל ניט האבן קיין הרהורים דאס הייסט מאוסע גידיינקען כדי ער זאל ניט קליען צוא מומאה פייא נאכט היינט אפשטא שייין דא אז ער מיט אזעלכע געוילת וואס דאס בייניגט דעם מענטשין צוא אלע הרהורים און צוא הסתכלות וגם צוא מומאה פייא נאכט און איבער אקע איז קצוי ער זאל עובר זיין דורך דם מאנצין אויף דעם פסיק ולא תקרבו לגלות ערוה אין ויין דיא פוסקים זאגן אז דיא בתולות זיינען אקע בהקפה אז ויין זיינען נדות זיינען ויין דאך אין כלל פון עריות היינט כמילא ויין ער איז איר מחבק ריינין ער געבט איר ארום) פייא דעם מאנצין איז ער עובר אויף דעם זאן היינט זעט וואס פאר אין הארבע עבירה דאס איז דער רין איז פון דער תורה אז מהע זאל איררין נייטן ער זאל מחבק ומנשק זיין איין נדה דארף ער זיך געסער לאזן הארבעטען אין דאס ניט מאן אין דער געסט מיט איין אייגענס רצון איז מיט אזוי איין עבירה אין אפילו יא איז אן גיברייט צוא זיין זיינע אזוייב ריינין דאס איז נאך תנאים איז אויף אסיר אין דיא אלע זאכט און עם איז קיין שום היתר ניטא מחמת דעם גם דורך אנעלכע התקרבות קיין ער חגיגה קימען צוא איין עון וואס דער פאר קומט כבת דאס הייסט אפ גיטיגעטען יארין רל אין ספר

גדר עולם

שבתנו בפ"ח בשם הרמב"ם ועין פל"י הוא מאד. והיא מאבזריהו דעריות שצריך לזהג וזא לעבור ע"ז אפילו אם עזו כפיץ איתו ע"ז ואזי ואבזי יהיה להעשים כן בשאט נפש. ואפילו אם הוא עתודה להיות איתו כנין שהוא אחר כרובת התנאים ג"כ אסור בכל הרברים הנ"ל ואין שים היתר בזה מהמת שנתקשר עמה בתנאים. גם יכול לביא מענין הרע הזה של התקרבות אהרדי לבמה איסורים גדולים של עון כרת ר"ל וכבר אחול בניור סחור סחור לברטא לא הקרב. ואיתא בס"ח סימן קס"ח וז"ל אל תערב בנים ובנות פניחטאו ודכתיב או תשמח בתולה במחול והיינו לבריה אבל בחורים וזקנים יחדו וכן בסוף תהלים בחורים וגם בתולות ולא אמר בחורים עם בתולות כמו שאמר זקנים עם נערים. מעשה באדם שיהיה רוכב יחודי כלילה והלבנה זורחת כאותו לילה והיה רוכב במדבר והיה רואה היל גדול ועגלות גדולות ועל העגלות יושבים בני אדם והמושבים העגלות בני אדם והמה מה היו עושים כשנתקרב אצלם הכיר מקצתם שכבר סתו אמר להם מה זה שאהם מושבים כל הלילה העגלות ומקצתם על העגלות א"ל בשביל עונתו כשהיינו חיים באותו עולם היינו משחקים עם נשים ובתולות ועתה אנו מושבים העגלה עד שכך אנו עיפים ויגעים שלא נוכל לנהוג יותר ואז יורדים אותם שער העגלה ואנו עולים ונחים ונוהגים אותנו עד שיגעים ועיפים ואח"כ הם עולים ונחים וזהו שנאמר הנני מעיק תחתכם כאשר תעיק העגלה וכתוב הוא מושבי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה המאה [היינו שמכל עין נברא משחית והוא נעשה ככד מאד כעגלה מעונה שצריך למשכו כעבותות גדולות ובע"כ צריך האדם למשכו מפני אימתו והענין הזה הוא הכל טרה בטה כמו שהיה פה מרקד כ"א לפני חבירו עד שהיה מתיגע ושובת וחזור השני ומרקד לפניו עד שהוא מתיגע וחזור חלילה וכן נעשה אח"כ העונש] והישרים מבים את המולכים [קורא ישרים לשלוחי הרץ שהולכים עמהם בצוותא חרא ומפני הרמו שמביא ע"ז מהכתוב שנאמר

הסידים שמיים עם קארין זאה גים מיסין בנים מיט בנות אין אייגעס ווארום זיי קענען דורך דם קופן צו עבי' ז אונ דר צו איז ראיות פון פסוקים גם בריינגט ער אכעשה נדא אפאל האט אפענטש גיריטין אין דער סךרף איינער אריין בייא נאכט אונ דיא רבנה דאם זענעןפאלט גישיינט האט ער דער זעהן אנרוסע תול גייען אונ גרוסע זענען אין אויף דיא זענען זיצן מענטשין אין דיא וואס זקעפין דיא זענען זייגען אויף מענטשן האט ער זאך זיינער גיוואונדערט וואס איז דאס איז ער צוא גינאנגען געטער דער דער קענט אז דאס איז מענטשין וואס זייא זייגען זיין לאנג גיטארבין האט ער זייא גיפרענט וואס איז דיא מעשה וואס איר שלעפט אנאנצע נאכט דיא זענען אונ אנדערע זיצן אויף דיא זענען האפין זייא גענעפערט דאס איז איבער אינזערע עבירות בשעת מיר האפין גילעבט האפין מיר גימאנג עם נשים. ובתולות דער פאר שלעפין מיר איצטער דיא זענען ביו מיר זענען זיינער אפ גיפאטערט אז מיר קענען זיין פעהר גיט רירן פון ארט גייען אראפ דיא מענטשין וואס אויף דיא זענען אין מיר גייען ארויף אויפן וואגן אין מיר רוען אביסיל אפ גיז וואנען זייא זענען פאר פאטערט גייען זייא אין דאס איז אלץ כדה בכדה דאס הייסט אפאס אנטקענין אפאס וויא עם פירט זאך בייא איין פאנץ איינער גייט אנטקענין דעם אנדערין ביו וואנענט ער זענעט פאר פאטערט שטעלט ער זאך אויף איין ארט אונ זענער טאנעט אנטקענין איהם אז זייא פירט זאך דארטין מיט איהם ער וויד געבויך גיט שלעפן דעם וואגן נאר דיא פייערדיקע שלוחים שלאגן זיינער אז ער זאל פירן דעם וואגן אט וויא איינער טרייבט אפערד ער זאל פירן דעם זענערין וואגן ווארום דער פלל וויא פאלד ער איז נאך גינאנגען נאך דיא

גדר עולם

שם ישרים] כמנהיג את הבהמה והעגלה שנאמר נמשל כבהמות נדמו וכתוב בתורה וירדו במ ישרים לבקר [ר"ל ש"מ שהישרים רודים בהמוכרים כמנהיג את הבהמה] ומי שעושה מעשה בהמה בחייו יש לו לעבוד באותו עולם כבהמה עכ"ל הספר חסידים וע"כ צריך האדם ליהרר בזה מאד מאד :

תצאת הנגף איז ער גיגליכין וויא דיא בהמה וואס איבער דיא ביסיל גראו וואס זיא דער זעט אין רויי קען זיא איבער קערין דעם גאנצין וואגין אין רויי אריין אין זיק אייך קאלעצען אונ וויא עס שטייט אין פסוק נמשל כבהמות נדמו. ע"כ דער וואס איז אקענטש דארף פון אזוי איין דקה זייער איינגלויפין וועט ער דער פאר זקה זיין צו עוה"ב אין ער וועט ניצל ווערין פון גיהנם.
